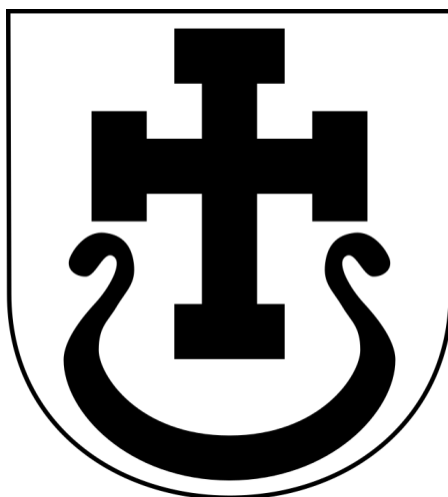

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Wielka Nieszawka na lata 2016-2023

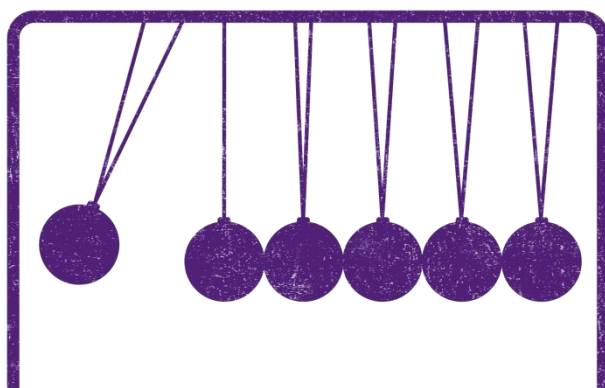

Spis treści

Wstęp.....	5
Rozdział 1.....	10
Powiązania z dokumentami strategicznymi i planistycznymi	10
1.1. Powiązania Lokalnego Programu Rewitalizacji z dokumentami regionalnymi	12
1.2. Powiązania Lokalnego Programu Rewitalizacji z dokumentami lokalnymi	14
Rozdział 2.....	15
Uproszczona diagnoza gminy Wielka Nieszawka.....	15
2.1. Polożenie geograficzne i podział administracyjny.....	16
2.2. Sfera społeczna.....	17
2.3. Sfera gospodarcza	19
2.4. Sfera środowiskowa.....	19
2.5. Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna	19
2.6. Infrastruktura społeczna.....	20
2.7. Wnioski pod kątem występowania stanu kryzysowego	20
Rozdział 3.....	22
Obszar zdegradowany gminy.....	22
3.1. Analiza wskaźnikowa pod kątem występowania problemów społecznych w gminie	24
3.2. Podsumowanie analizy wskaźnikowej pod kątem występowania problemów społecznych w gminie	27
3.3. Analiza sołectw, w których zdiagnozowano problemy społeczne, pod kątem występowania przestrzeni zdegradowanych lub niekorzystnych zjawisk w innych sferach.....	28
3.4. Obszar zdegradowany – podsumowanie analizy.....	29
Rozdział 4.....	31
Obszar rewitalizacji gminy.....	31
Rozdział 5.....	35
Diagnoza obszaru rewitalizacji.....	35
Rozdział 6.....	43
Wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji	43
Rozdział 7.....	45
Cele rewitalizacji i kierunki działań	45
7.1. Cele, kierunki działań i przedsięwzięcia	46
7.2. Wskaźniki	47
Rozdział 8.....	48
Lista przedsięwzięć rewitalizacyjnych	48
Rozdział 9.....	55

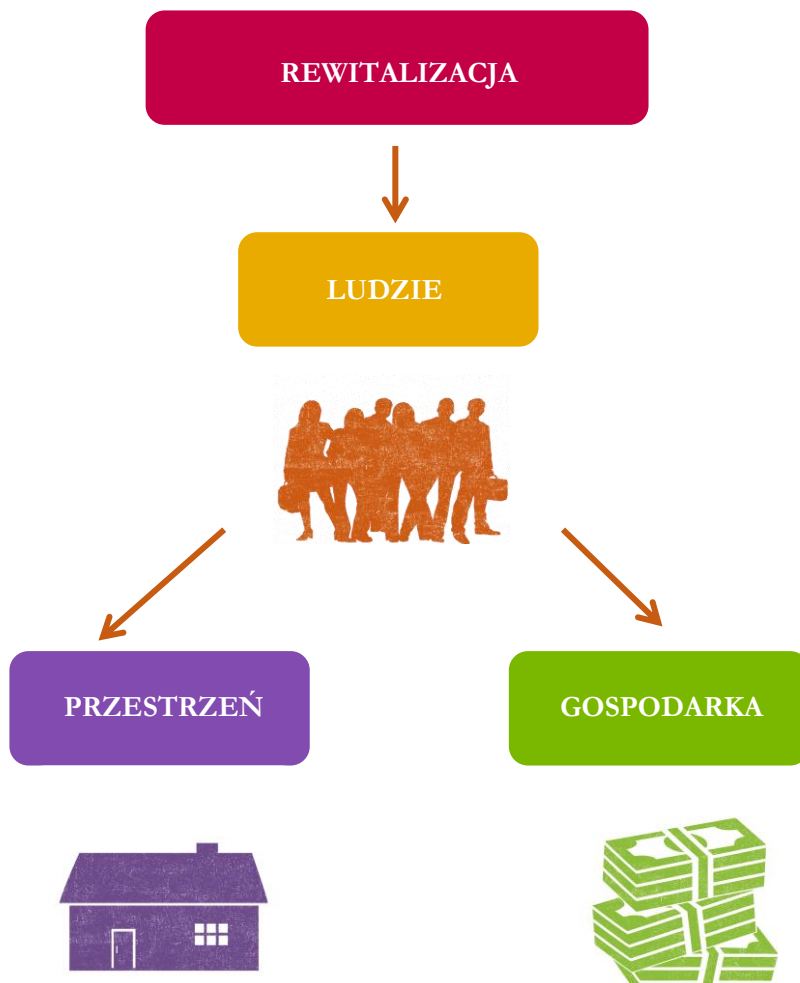
Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji.....	55
9.1. Formuła projektów zintegrowanych.....	56
9.2. Komplementarność przestrzenna i problemowa.....	58
9.3. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna	61
9.4. Komplementarność źródeł finansowania	61
9.5. Komplementarność międzyokresowa	62
Rozdział 10.	64
Mechanizmy włączenia interesariuszy w proces rewitalizacji	64
10.1. Interesariusze rewitalizacji.....	65
10.2. Formy partycypacji społecznej	66
10.3. Konsultacje społeczne w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	66
10.4. Konsultacje społeczne projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji	70
10.5. Konsultacje społeczne projektu aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji.....	71
10.6. Partycypacja społeczna na etapie wdrażania i monitorowania	72
Rozdział 11.	74
Szacunkowe ramy finansowe w odniesieniu do głównych i uzupełniających projektów/ przedsięwzięć rewitalizacyjnych	74
Rozdział 12.	76
System zarządzania realizacją programu rewitalizacji.....	76
12.1. Podmioty uczestniczące w realizacji programu rewitalizacji i ich zadania.....	77
12.2. Sposób koordynacji działań podmiotów uczestniczących w programie rewitalizacji.....	78
12.3. System informacji i promocji.....	79
12.4. Ramowy harmonogram realizacji programu	80
Rozdział 13.	81
System monitoringu, oceny skuteczności działań i system wprowadzania zmian.....	81
13.1. System monitoringu i oceny skuteczności działań.....	82
13.2. Monitorowanie osiągania założonych celów rewitalizacji.....	83
13.3. System wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu	84
Rozdział 14.	85
Wykaz niezbędnych zmian, ocen i opinii.....	85
14.1. Opinia Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska	86
14.2. Opinia Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego.....	86
Załączniki.....	87

Wstęp

W okresie programowania 2014-2020 rewitalizacja jest rozumiana jako **kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych**. Działania rewitalizacyjne powinny być prowadzone na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki oraz skoncentrowane terytorialnie. Koniecznym elementem właściwej rewitalizacji jest włączenie społeczności lokalnej w procesy rewitalizacyjne. Aktywny udział interesariuszy, poprzez których rozumie się mieszkańców gminy, przedsiębiorców, organizacje pozarządowe i jednostki samorządu terytorialnego, w tworzenie i wdrażanie programów rewitalizacji ma duży wpływ na skuteczność i powodzenie planowanych do realizacji działań rewitalizacyjnych.

Schemat 1. Proces rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne

Działania rewitalizacyjne prowadzone są na podstawie **programu rewitalizacji**, czyli wieloletniego programu działań w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz infrastrukturalnej. Program jest podstawą do ubiegania się o środki na rewitalizację, m. in. z funduszy unijnych. Taką funkcję spełnia niniejszy Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Wielka Nieszawka na lata 2016-2023.

Ramy prawne dla rewitalizacji w Polsce wyznacza ustawa o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 roku. Określa ona zasady oraz tryb przygotowania, koordynowania i tworzenia warunków do prowadzenia i oceny rewitalizacji. Zapisy ustawy porządkują dzisiejsze pojmowanie rewitalizacji, rozumianej jako

przedsięwzięcie całościowe, integrujące działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone we współpracy z mieszkańcami obszaru rewitalizacji, w sposób zaplanowany oraz kompleksowy.

W perspektywie finansowej 2014-2020 rewitalizacja dotyczy zarówno **terenów miejskich, jak i wiejskich**. Głównym jej celem jest trwale podniesienie **jakości życia** na obszarze zdegradowanym. Kierunki działań rewitalizacyjnych wyznacza Krajowa Polityka Miejska 2023, która wskazuje, że w obecnym okresie programowania rewitalizacja nie może być postrzegana, tak jak do tej pory, jedynie jako remont, modernizacja czy odbudowa. Powinna ona **łączyć działania w sposób kompleksowy** tak, aby nie pomijać aspektu społecznego oraz gospodarczego, przestrzenno-funkcjonalnego, technicznego lub środowiskowego, związanego zarówno z danym obszarem, jak i jego otoczeniem.

Istotne jest, aby **projekty społeczne stanowiły punkt wyjścia i były nieodłącznym elementem procesów rewitalizacyjnych**. W obecnej perspektywie finansowej nie dopuszcza się realizacji tylko i wyłącznie wybiórczych inwestycji, nastawionych jedynie na szybki efekt poprawy estetyki przestrzeni, skupionych tylko na działaniach remontowych czy modernizacyjnych, które nie skutkują zmianami strukturalnymi na obszarze rewitalizacji. Projekty te będą mogły zostać zrealizowane w ramach szerszej koncepcji, uzupełniająco do działań społecznych tzw. „miękkich”.

Prowadzenie procesu rewitalizacji wiąże się z koniecznością **wyznaczenia obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji**.

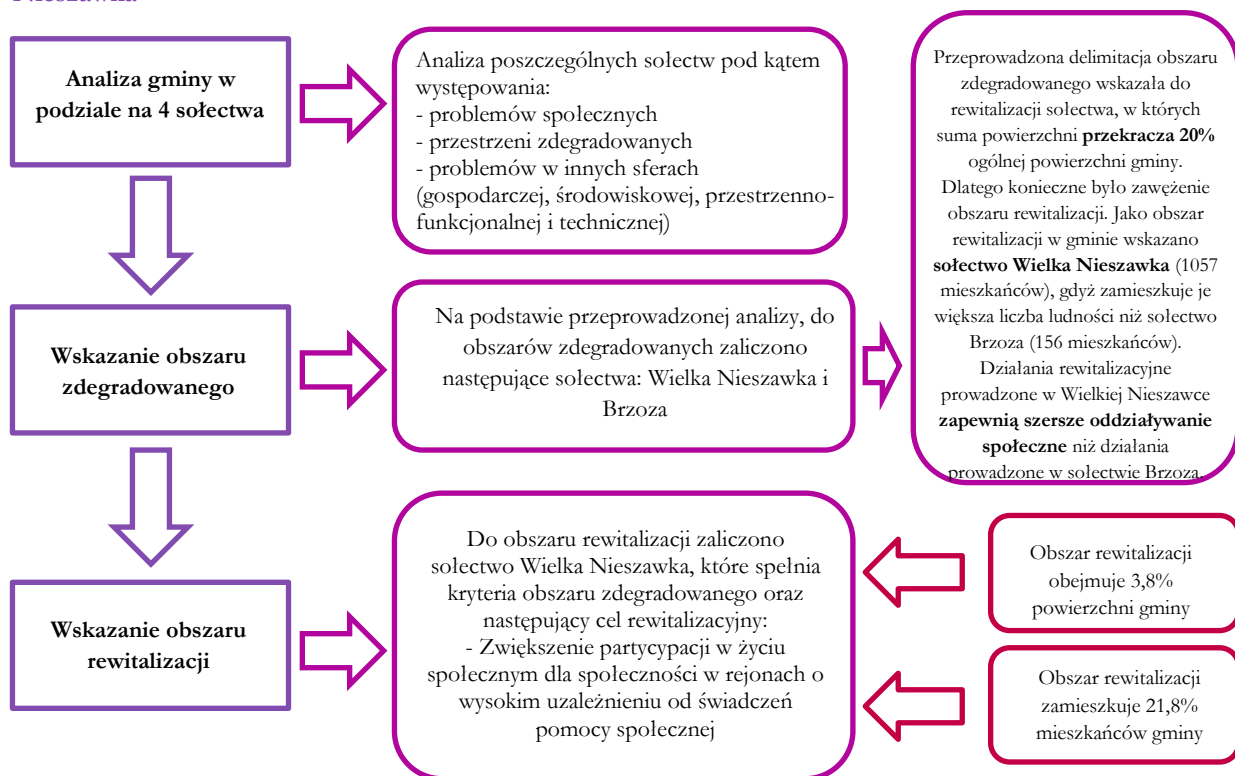
Obszarem zdegradowanym jest obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa mieszkańców w życiu publicznym i kulturalnym. Dodatkowo na obszarze tym występuje problem w przynajmniej jednej ze sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej.

Wyznaczenie obszaru zdegradowanego w gminie wiejskiej odbywa się poprzez podział jej obszaru na sołectwa, a następnie zdiagnozowanie ich sytuacji za pomocą wskaźników społecznych, których wartości są porównywane do **średniej dla gminy**. Za obszar zdegradowany uznane zostaje sołectwo, w którym zdiagnozowano co najmniej dwa problemy społeczne oraz dodatkowo co najmniej jedno negatywne zjawisko w sferze: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej.

Obszar rewitalizacji wyznacza się jako całość lub część obszaru zdegradowanego i opracowuje dla niego program rewitalizacji. Gmina Wielka Nieszawka planuje prowadzenie działań rewitalizacyjnych i chce pozyskać na ten cel środki unijne. W związku z tym jest konieczne opracowanie Lokalnego Programu Rewitalizacji, zawierającego w szczególności: szczegółową diagnozę obszaru zdegradowanego, cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służących eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk, opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz szacunkowe ramy finansowe programu rewitalizacji.

Sposób wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w Gminie Wielka Nieszawka przedstawia poniższy schemat.

Schemat 2. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na obszarze gminy Wielka Nieszawka

Źródło: Opracowanie własne.

Dla potrzeb niniejszego dokumentu przeprowadzono dokładną analizę sytuacji społeczno-gospodarczej, która pozwoliła na zdiagnozowanie problemów i potencjałów występujących na poszczególnych obszarach. Pozwoliło to na określenie kierunków rozwoju na najbliższe lata i zaplanowanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które pozwolą na osiągnięcie postawionych celów.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Wielka Nieszawka na lata 2016-2023 charakteryzuje się następującymi cechami:

- **Kompleksowością** – gdyż ujmuje działania w sposób kompleksowy, tj. planuje realizację przedsięwzięć współfinansowanych z różnych środków (Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności oraz innych środków publicznych i prywatnych), nie pomija aspektu społecznego oraz gospodarczego, przestrzennie-funkcjonalnego, technicznego lub środowiskowego. Program składa się z różnorodnych działań, które zapewniają, że zostanie osiągnięta kompleksowość interwencji.
- **Koncentracją** – ponieważ program koncentruje swoją interwencję na tych obszarach gminy, które są dotknięte koncentracją problemów oraz negatywnych zjawisk, a dodatkowo ogranicza się do obszarów faktycznie zamieszkiwanych.
- **Komplementarnością projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych** – pomiędzy zaplanowanymi projektami i przedsięwzięciami zachodzi efekt synergii w następujących wymiarach:
  - przestrzennym
  - problemowym
  - proceduralno-instytucjonalnym
  - źródeł finansowania

- **Realizacją zasady partnerstwa i partycypacji** – program został wypracowany we współpracy z lokalną społecznością. Konsultacje społeczne nie tylko towarzyszyły procesowi wyznaczenia obszaru rewitalizacji i przygotowaniu programu, ale też były jednym z elementów współtworzących program. Prace nad programem były prowadzone w ścisłej współpracy z interesariuszami rewitalizacji tj. lokalną społecznością, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi.

Rozdział 1.

Powiązania z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

- 1.1. Powiązania Lokalnego Programu Rewitalizacji z dokumentami regionalnymi
- 1.2. Powiązania Lokalnego Programu Rewitalizacji z dokumentami lokalnymi

Ramy prawne dla rewitalizacji w Polsce wyznacza **Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji**. Określa ona zasady oraz tryb przygotowania, koordynowania i tworzenia warunków do prowadzenia i oceny rewitalizacji. Zapisy ustawy porządkują dzisiejsze pojmowanie rewitalizacji, rozumianej jako przedsięwzięcie całościowe, integrujące działania na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone we współpracy z lokalną społecznością, w sposób zaplanowany oraz zintegrowany. Głównym celem wielowymiarowego procesu rewitalizacji powinno być trwale podniesienie jakości życia na obszarze zdegradowanym.

Lokalny Program Rewitalizacji został opracowany na podstawie **art. 18 ust.2 pkt. 6 Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym**. Wykazuje on powiązania z dokumentami strategicznymi i planistycznymi na poziomie regionalnym i lokalnym, które zostały wskazane na poniższym schemacie.

Schemat 3. Powiązania z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Poziom regionalny	Poziom lokalny
Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+	Strategia Rozwoju Gminy Wielka Nieszawka na lata 2015-2025
Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020	Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Wielka Nieszawka na lata 2006-2016
Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020	Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2014-2020 Lokalnej Grupy Działania „Podgrodzie Toruńskie”
Strategia Polityki Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020	
Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Terytorialnego	
Studium Uwarunkowań Rozwoju Przestrzennego Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Terytorialnego	
Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 Obszaru Terytorialnego	

Źródło: Opracowanie własne

1.1. Powiązania Lokalnego Programu Rewitalizacji z dokumentami regionalnymi

Nazwa dokumentu	Opis powiązań
<p>Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+</p>	<p>Zgodnie ze Strategią Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego aktywizacja społeczno-gospodarcza na poziomie lokalnym jest jednym z najważniejszych założeń polityki rozwoju województwa.</p> <p>Świadczą o tym następujące priorytety, z którymi zgodność wykazuje program rewitalizacji: nowoczesne społeczeństwo oraz modernizacja przestrzeni wsi i miast oraz kierunki działań: rozbudzenie aktywności obywatelskiej i społecznej, chęci do współpracy, prowadzenia działań edukacyjnych, zachęcania do szerokiego otwarcia na świat oraz dążeń do znacznego przyspieszenia rozwoju obszarów wiejskich i miast.</p> <p>Priorytet modernizacja przestrzeni miast i wsi zakłada dążenie do znacznego przyspieszenia rozwoju obszarów wiejskich oraz aktywizacji społeczno-gospodarczej miast przy uwzględnieniu ich pozycji w sieci osadniczej i dostosowaniu potencjału do oczekiwań stawianych przed nimi w zakresie stymulowania rozwoju regionu, zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju i ład przestrzennego. Gmina Wielka Nieszawka została zakwalifikowana do kategorii polityki przestrzennej – obszary wiejskie (wraz z lokalnymi ośrodkami rozwoju), dla których oczekiwana rola i znaczenie w rozwoju województwa wiąże się z aktywizacją społeczno-gospodarczą na poziomie lokalnym.</p>
<p>Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020</p>	<p>Zgodnie z zapisami RPO, rewitalizacja społeczno-gospodarcza, a także fizyczna obszarów o dużej koncentracji negatywnych zjawisk społecznych jest jednym z podstawowych działań mających przyczynić się do minimalizacji występujących na danych obszarach problemów.</p> <p>Lokalny Program Rewitalizacji jest zgodny z Priorytetem Inwestycyjnym 9d „Inwestycje dokonywane w kontekście strategii na rzecz rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność”, którego celem jest ożywienie społeczne i gospodarcze na obszarach objętych Lokalnymi Strategiami Rozwoju. W ramach tego priorytetu realizowana będzie odnowa społeczno-gospodarcza polegająca na rewitalizacji miejscowości wiejskich, co powinno przyczynić się do uruchomienia uspiętych potencjałów społecznych, które przyczynią się do aktywizacji społecznej i zawodowej społeczności lokalnych.</p>
<p>Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020</p>	<p>Przedsięwzięcia rewitalizacyjne na obszarach wiejskich stanowi interwencja zaplanowana w ramach:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Działania 7.1 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność. ▪ Działania 11.1 Włączenie społeczne na obszarach objętych LSR. <p>Lokalny Program Rewitalizacji obejmuje swoim zasięgiem obszar wiejski i wpisuje się w powyższe działania.</p>
<p>Strategia Polityki Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020</p>	<p>Misją wskazaną w Strategii Polityki Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego jest tworzenie warunków dla rozwoju aktywności i samodzielności mieszkańców w życiu społecznym.</p> <p>Lokalny Program Rewitalizacji wykazuje zgodność z następującymi celami strategicznymi dokumentu:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzrost poziomu życia mieszkańców regionu poprzez zwiększenie dostępności do różnego rodzaju usług społecznych ▪ Wzrost poziomu aktywności w życiu społecznym
<p>Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Terytorialnego</p>	<p>BTOF tworzy 25 jednostek samorządu terytorialnego z terenu województwa kujawsko-pomorskiego, w tym miasta wojewódzkie: Bydgoszcz i Toruń. Nadrzędnym celem Strategii jest: Konsolidacja potencjału partnerów ZIT na rzecz rozwoju nowoczesnych funkcji metropolitalnych BTOF.</p> <p>Lokalny Program Rewitalizacji jest spójny z celem strategicznym 3 Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla BTOF: Zrównoważony rozwój</p>

	<p>społeczno-gospodarczy i wsparcie procesów inkluzji w BTOF.</p> <p>LPR bezpośrednio przyczynia się do osiągnięcia wskaźników wskazanych w Strategii ZIT, co potwierdza zwrata w LPR lista przedsięwzięć rewitalizacyjnych w zakresie projektów przewidzianych do realizacji w ramach działania 11.1 i 7.1 RPO.</p>
<p>Studium Uwarunkowań Rozwoju Przestrzennego Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Terytorialnego</p>	<p>Studium jest dokumentem eksperckim i diagnostycznym, obejmującym obszar 25 jednostek samorządu terytorialnego z terenu województwa kujawsko-pomorskiego, w tym miasta wojewódzkie: Bydgoszcz i Toruń, mającym na celu przede wszystkim:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Rozpoznanie struktury przestrzennej BTOF poprzez opisanie zjawisk zachodzących w środowisku przyrodniczym i rolnictwie, zjawisk demograficznych i społecznych, ▪ Przedstawienie problemów, z którymi boryka się region, ▪ Określenie potencjałów gospodarczych, edukacyjnych, turystycznych i kulturowych oraz – najważniejszych – drzemających w zasobach ludzkich regionu, ▪ Analizę polityk przestrzennych poszczególnych gmin tworzących BTOF, ▪ Wspomaganie BTOF w opracowaniu wspólnej polityki zrównoważonego rozwoju. <p>Lokalny Program Rewitalizacji wpisuje się w powyższe cele.</p>
<p>Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020</p>	<p>Zasady regionalne definiują pojęcia związane z rewitalizacją oraz określają sposób tworzenia programu rewitalizacji, w tym zwłaszcza zasady jego opracowywania w nowej perspektywie finansowej: kompleksowości, komplementarności, koncentracji, partnerstwa i partycypacji. Wskazują również: sposób wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, obligatoryjne elementy PR oraz oczekiwane efekty procesów rewitalizacji, prowadzonych w województwie kujawsko-pomorskim.</p> <p>Lokalny Program Rewitalizacji został opracowany w oparciu o Zasady regionalne i wykazuje zgodność z regulami opracowania programów rewitalizacji zawartymi w dokumencie.</p>

Źródło: Opracowanie własne

1.2. Powiązania Lokalnego Programu Rewitalizacji z dokumentami lokalnymi

Nazwa dokumentu	Opis powiązań
Strategia Rozwoju Gminy Wielka Nieszawka na lata 2015-2025	<p>Lokalny Program Rewitalizacji wpisuje się w Cel III Zintegrowane i aktywne społeczeństwo oraz następujące cele szczegółowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ III.1. Zwiększenie aktywności i integracji społecznej mieszkańców, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu ▪ III.2. Wzbogacenie oferty spędzania wolnego czasu dla mieszkańców ▪ III.4. Rozwój infrastruktury społecznej
Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Wielka Nieszawka na lata 2006-2016	<p>Lokalny Program Rewitalizacji wpisuje się w cel strategiczny: Stworzenie warunków do umożliwienia osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych wykorzystując własne możliwości i uprawnienia oraz cel operacyjny: Rozszerzenie oferty usług na rzecz ludzi starszych.</p>
Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2014-2020 Lokalnej Grupy Działania „Podgrodzie Toruńskie”	<p>Wielka Nieszawka jest jedną z trzech gmin wchodzących w skład Lokalnej Grupy Działania „Podgrodzie Toruńskie”.</p> <p>Lokalny Program Rewitalizacji wpisuje się w następujące cele ogólne LSR:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Cel ogólny 2. Rozwój obszaru poprzez działania rewitalizacyjne, poprawę standardu infrastruktury technicznej i działania promocyjne ▪ Cel ogólny 3. Wzrost aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców, w tym poprzez rewitalizację społeczną <p>Zawarte w programie rewitalizacji przedsięwzięcia przyczyniają się do osiągnięcia wskaźników LSR, co zostało wykazane w odniesieniu do poszczególnych projektów w rozdziale 8. Program rewitalizacji przyczynia się do osiągnięcia następujących wskaźników LSR:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba nowopowstałych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury rekreacyjnej, turystycznej lub kulturalnej, ▪ Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie. <p>Ponadto w LSR zapisano, iż wskaźniki dotyczące stricte działań rewitalizacyjnych zostaną określone w Gminnych Programach Rewitalizacji poszczególnych gmin wchodzących w skład LGD.</p>

Źródło: Opracowanie własne

Rozdział 2.

Uproszczona diagnoza gminy Wielka Nieszawka

2.1. Położenie geograficzne i podział administracyjny

2.2. Sfera społeczna

2.3. Sfera gospodarcza

2.4. Sfera środowiskowa

2.5. Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna

2.6. Infrastruktura społeczna

2.7. Wnioski pod kątem występowania stanu kryzysowego

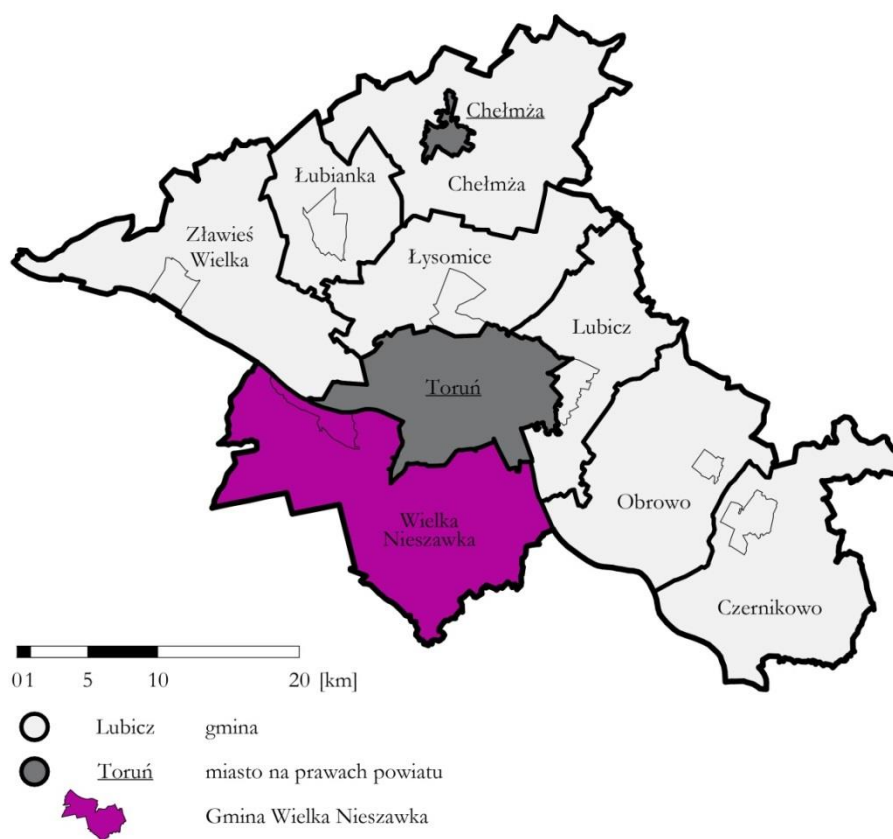
2.1. Położenie geograficzne i podział administracyjny

Gmina Wielka Nieszawka położona jest w środkowej części województwa kujawsko-pomorskiego, na południowym skraju powiatu toruńskiego. Obszar gminy ma nieregularny kształt, rozciąga się wzdłuż osi wschód-zachód.

Gmina Wielka Nieszawka graniczy z następującymi gminami:

- W obrębie powiatu toruńskiego z gminami: Lubicz, Obrowo, Zławieś Wielka
- W obrębie powiatu bydgoskiego z gminą Solec Kujawski
- W obrębie powiatu inowrocławskiego z gminami: Gniewkowo, Rojewo
- W obrębie powiatu aleksandrowskiego z gminą Aleksandrów Kujawski
- Z miastem Toruniem, stanowiącym samodzielny powiat grodzki

Mapa 1. Położenie Gminy Wielka Nieszawka na tle powiatu toruńskiego

Źródło: Opracowanie własne

Obszar gminy Wielka Nieszawka zajmuje powierzchnię 216,3 km², co stanowi 1,2% powierzchni województwa kujawsko-pomorskiego i 17,6% powierzchni powiatu toruńskiego.

Strukturę Gminy stanowią 4 sołectwa:

- Brzoza,
- Cierpice,
- Mała Nieszawka,
- Wielka Nieszawka.

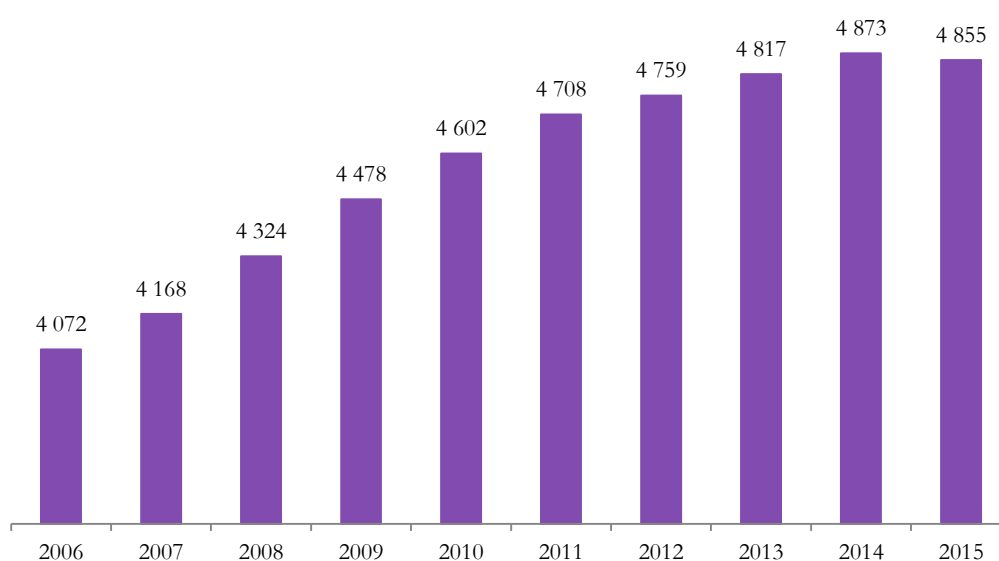

2.2. Sfera społeczna

W 2015 r. gminę Wielka Nieszawka zamieszkiwało 4 855 osób (z czego 51,1% stanowiły kobiety), a średnia gęstość zaludnienia obszaru wynosiła 22 os./km². Obszar gminy charakteryzuje się potencjałem w zakresie kapitału społecznego. Od roku 2006 obserwuje się coroczny przyrost liczby jego mieszkańców, z wyjątkiem ostatniego roku. W latach 2006-2015 liczba osób ją zamieszkujących wzrosła o 19,2% (z 4 072 os. w 2006 r. do 4 855 os. w 2015 r.).

Gmina Wielka Nieszawka jest położona w strefie oddziaływania dużego miasta jakim jest Toruń. Ze względu na jego bliskie sąsiedztwo (odległość drogowa z Małej Nieszawki do Torunia wynosi 7 km), obszar gminy podlega procesom urbanizacyjnym. W ostatnich latach na jej terenie ogromną rolę odgrywają procesy migracyjne, przekładające się na znaczny przyrost liczby ludności.

Wykres 1. Liczba ludności w Gminie Wielka Nieszawka

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Wielkiej Nieszawce

W 2015 r. struktura ludności gminy kształtowała się następująco:

- osoby w wieku przedprodukcyjnym – 22,5% ogółu mieszkańców,
- osoby w wieku produkcyjnym – 66,3% ogółu mieszkańców,
- osoby w wieku poprodukcyjnym – 11,2% ogółu mieszkańców.

Na koniec 2015 r. w gminie było zarejestrowanych 171 osób bezrobotnych, z czego 25 osób pozostawało bez pracy pow. 12 miesięcy. Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na obszarze gminy wynosi 5,31%. Stosunek osób pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym to 0,78%, natomiast udział bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na obszarze gminy wynosi 14,6%.

Charakterystycznym wyznacznikiem położenia ekonomicznego mieszkańców gminy jest skala pomocy społecznej świadczonej dla jej mieszkańców. Jednostką organizacyjną gminy Wielka Nieszawka świadcząca usługi w zakresie pomocy społecznej jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wielkiej Nieszawce. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb i stara się umożliwić im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

W 2015 roku na terenie gminy z pomocy społecznej korzystały 282 osoby. Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem gminy wyniósł 5,81%.

System oświatowy w gminie Wielka Nieszawka tworzą:

- Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Małej Nieszawce, wraz z oddziałami „0”,
- Szkoła Podstawowa im. Kornela Makuszyńskiego w Cierpicach, wraz z oddziałem przedszkolnym,
- Gimnazjum im. Jana Kochanowskiego w Cierpicach.

Dodatkowo na terenie Gminy funkcjonuje przedszkole niepubliczne „Leśny Ludek”.

Poniższa tabela przedstawia zestawienie wyników egzaminu szóstoklasisty w szkołach podstawowych gminy z ostatnich 3 lat.

Tabela 1. Wyniki egzaminu szóstoklasisty w szkołach gminy Wielka Nieszawka z lat 2013-2015

Szkoła	2012/2013	2013/2014	2014/2015	Przeciętny wynik z 3 lat
SP Mała Nieszawka	68%	72%	77%	72%
SP Cierpice	64%	68%	79%	70%
Województwo kujawsko-pomorskie	59%	63%	64%	62%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Wielkiej Nieszawce

Na terenie Gminy działa tylko jedna placówka kształcenia ponadpodstawowego – Publiczne Gimnazjum im. Jana Kochanowskiego w Cierpicach. Przeciętny wynik egzaminu gimnazjalnego z 3 ostatnich lat w odniesieniu do większości przedmiotów był podobny do przeciętnego wyniku w województwie kujawsko-pomorskim. Najlepsze wyniki uczniowie osiągnęli w części humanistycznej i języka obcego. Nieco niższe wyniki zdobyli w części matematycznej.

Wyniki egzaminu gimnazjalnego w gimnazjum w Cierpicach przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 2. Wyniki egzaminu gimnazjalnego z ostatnich 3 lat

		Gmina			woj. kujawsko-pomorskie			Przeciętny wynik z 3 lat	
		2014/2015	2013/2014	2012/2013	2014/2015	2013/2014	2012/2013	Gmina	Woj.
Część humanistyczna	J. polski	56%	62%	66%	60%	65%	61%	65%	62%
	Historia i WOS	64%	60%	59%	62%	58%	56%	58%	59%
Część matematyczna	Matematyka	49%	45%	48%	47%	45%	46%	45%	46%
	Przedmioty przyrodnicze	46%	53%	58%	48%	50%	57%	50%	52%
Języki obce	J. angielski - podst.	59%	59%	60%	63%	64%	60%	64%	62%
	J. angielski - rozsz.	36%	36%	44%	44%	42%	43%	42%	43%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Wielkiej Nieszawce

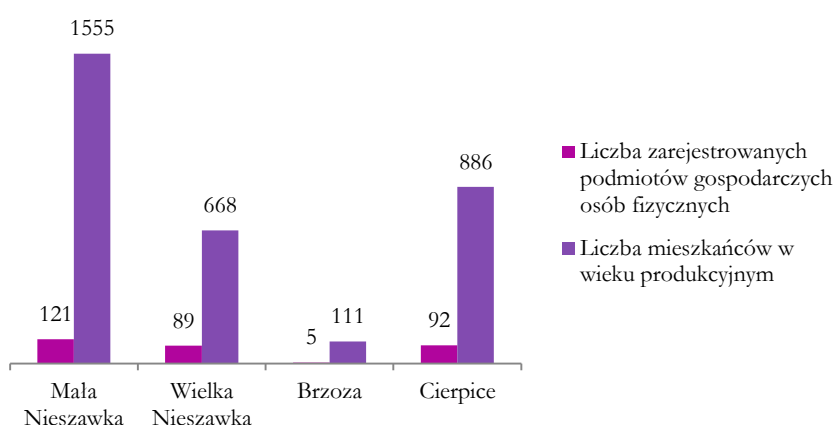
Najważniejszą instytucją, której obowiązkiem jest zapewnienie bezpieczeństwa i porządku na terenie gminy Wielka Nieszawka jest Komisariat Policji Toruń-Podgórz, podlegający pod Komendę Miejską Policji w Toruniu.

W 2015 r. na terenie gminy odnotowano 36 interwencji z powodu zakłócenia miru domowego i porządku publicznego.

2.3. Sfera gospodarcza

W 2015 r. na terenie gminy Wielka Nieszawka działało łącznie 307 podmiotów gospodarczych. Największą aktywnością gospodarczą charakteryzują się sołectwa Mała Nieszawka, Cierpice i Wielka Nieszawka (odpowiednio 40%, 30% i 30% ogólnej liczby podmiotów gospodarczych). Spośród wszystkich gmin należących do powiatu toruńskiego Gmina Wielka Nieszawka cechuje się jednym z najwyższych wskaźników liczby podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru przypadających na 1 000 osób.

Wykres2. Liczba podmiotów gospodarczych osób fizycznych na tle liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym na terenie gminy Wielka Nieszawka w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Wielkiej Nieszawce

W latach 2006-2015 na terenie gminy wzrost liczby podmiotów gospodarczych wyniósł 7% (z 286 w 2006 r. do 307 w 2015 r.).

2.4. Sfera środowiskowa

Gmina Wielka Nieszawka nie jest gminą typowo rolniczą. Z każdym rokiem staje się ona coraz bardziej gminą o charakterze podmiejskim, gdyż dynamicznie rozwija się przede wszystkim budownictwo jednorodzinne. Osiedlają się tu w dużym stopniu osoby, które do tej pory mieszkały w Toruniu.

Znaczną część (ponad 83,1%) powierzchni gminy zajmują lasy. Na bazie ich potencjału dynamicznie rozwija się tu gospodarka leśna i przemysł drzewny.

Gmina posiada spory potencjał do rozwoju turystyki, przede wszystkim na bazie istniejących połaci lasów. Występują tu liczne obszary chronionego krajobrazu i pomniki przyrody. Na terenie gminy znajduje się także wiele obiektów zabytkowych oraz szlaków turystycznych.

Problemem w Wielkiej Nieszawce, podobnie jak w innych gminach, jest wykorzystywanie do celów grzewczych przez wielu mieszkańców tworzyw sztucznych i innych odpadów, co przyczynia się do zanieczyszczenia środowiska zwłaszcza w okresie grzewczym.

2.5. Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna

Gmina posiada dobrze rozwiniętą sieć dróg. Stan dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych można uznać za dobry, natomiast drogi gminne w znacznym stopniu wymagają modernizacji i poprawy jakości nawierzchni.

Zarówno stopień zwodociągowania (100%) i skanalizowania (99,5%) w gminie jest bardzo wysoki. Należy jednak zauważyć, że część zabudowy w gminie (w sołectwie Brzoza) jest rozproszona, dlatego też mieszkańcy korzystają z szamb.

Na terenie gminy istnieje dobrze rozwiązany system zbiórki odpadów komunalnych. Jedynie 3,5% gospodarstw domowych nie dokonuje segregacji wyprodukowanych śmieci.

2.6. Infrastruktura społeczna

Inicjatorami przedsięwzięć o charakterze społecznym najczęściej są Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Ośrodek Kultury oraz organizacje pozarządowe, takie jak koła emerytów i rencistów, kluby sportowe i inne stowarzyszenia. Podejmowane przez te organizacje przedsięwzięcia służą integracji ludności rodzimej i napływowej.

Na obszarze gminy występuje optymalna sieć przedszkoli i szkół, natomiast nie ma żłobka ani innych form opieki nad dziećmi do lat 3 typu kluby dziecięce. Infrastruktura społeczna, w tym szkolna, sportowa (liczne place zabaw, boiska wielofunkcyjne, siłownie napowietrzne i basen rekreacyjny) i kulturalna (biblioteka, ośrodek kultury), jest dobrze rozwinięta.

W gminie brakuje infrastruktury społecznej w postaci dziennego domu pomocy społecznej, a także miejsca spotkań dla lokalnych organizacji pozarządowych.

2.7. Wnioski pod kątem występowania stanu kryzysowego

Gospodarka i środowisko przyrodnicza

Gmina Wielka Nieszawka nie jest gminą typowo rolniczą. Z każdym rokiem staje się ona coraz bardziej gminą o charakterze podmiejskim, gdyż dynamicznie rozwija się przede wszystkim budownictwo jednorodzinne. Osiedlają się tu w dużym stopniu osoby, które do tej pory mieszkały w Toruniu.

Na obszarze Gminy występują gleby niskiej jakości co jest jednym z powodów mało intensywnego rozwoju gospodarki rolnej. W strukturze gospodarstw zauważalne jest duże rozdrobnienie – aż 70% stanowią gospodarstwa o wielkości do 5 ha.

Znaczną część (ponad 83,1%) powierzchni Gminy zajmują lasy. Na bazie ich potencjału dynamicznie rozwija się tu gospodarka leśna i przemysł drzewny.

Podmiejski charakter Gminy sprawia, że występuje tu większa aktywność gospodarcza niż w typowych gminach wiejskich.

Większość firm zarejestrowanych na terenie Gminy działa w sektorze przemysłowym, usług niematerialnych i innych usług. Gmina posiada potencjał do dalszego rozwoju gospodarczego, gdyż znajduje się tu szereg atrakcyjnych terenów inwestycyjnych, mających przeznaczenie na działalność gospodarczą.

Poziom bezrobocia w Gminie od 2006 roku stopniowo zmniejsza się – w 2015 roku zmniejszył się o ok. 30% w porównaniu z 2006 rokiem. W 2015 roku wysokość wskaźnika określającego udział osób bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców wyniósł zaledwie 3,5%.

Gmina posiada spory potencjał do rozwoju turystyki, przede wszystkim na bazie istniejących połaci lasów. Występują tu liczne obszary chronionego krajobrazu i pomniki przyrody. Na terenie Gminy znajduje się także wiele obiektów zabytkowych oraz szlaków turystycznych. Biorąc pod uwagę istniejący potencjał, należy zauważyć, że w ostatnich latach rozwija się przedsiębiorczość w branży turystycznej, czego najlepszym przykładem jest działające od 2011 roku Centrum Sportu i Rekreacji „Olender”.

Zagospodarowanie przestrzenne i infrastruktura

Gmina posiada dobrze rozwiniętą sieć dróg. Stan dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych można uznać za dobry, natomiast drogi gminne w znacznym stopniu wymagają modernizacji i poprawy jakości nawierzchni.

Zarówno stopień zwodociągowania (100%) i skanalizowania (99,5%) w Gminie jest bardzo wysoki. Należy jednak zauważyć, że część zabudowy w Gminie jest rozproszona, dlatego też mieszkańcy korzystają z szamb.

Na obszarze Gminy prężnie rozwija się budownictwo mieszkaniowe (m.in. liczba przyłączy wodociągowych w roku 2015 w stosunku do roku 2006 wzrosła o 51%, natomiast długość zarówno sieci wodociągowej, jak i kanalizacyjnej wzrosła – wodociągowej o 60%, a kanalizacyjnej o 40%). Wszystkie nowo wybudowane domy przyłączane są do sieci wodno-kanalizacyjnej. Potwierdza to wyraźny przyrost przyłączy, zarówno wodociągowych, jak i kanalizacyjnych w stosunku do przyrostu sieci rozdzielczej.

Gospodarka energetyczna w Gminie jest oparta na konwencjonalnych źródłach ciepła, tj. węgla, drewnie, w mniejszym stopniu biopaliwach, gazie propan-butan oraz od niedawna gazie ziemnym. Dużym problemem w Gminie jest wykorzystywanie do celów grzewczych przez wielu mieszkańców tworzyw sztucznych i innych odpadów, co przyczynia się do znacznego zanieczyszczenia środowiska zwłaszcza w okresie grzewczym.

Na terenie Gminy istnieje dobrze rozwiązany system zbiórki odpadów komunalnych. Jedynie 3,5% gospodarstw domowych nie dokonuje segregacji wyprodukowanych śmieci.

Sfera społeczna

Pod względem powierzchni Gmina Wielka Nieszawka stanowi jedną z największych gmin wiejskich w powiecie toruńskim, natomiast pod względem liczby ludności zajmuje ostatnią lokatę. W ostatnich latach liczba ludności Gminy sukcesywnie rosła, czemu sprzyjał dodatni przyrost naturalny oraz dodatnie saldo migracji. Struktura ludności charakteryzuje się wysokim udziałem osób w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym. Największa liczba osób zamieszkuje w Małej Nieszawce. Prognozy demograficzne przewidują, że liczba ludności na obszarach wiejskich powiatu toruńskiego, w tym na terenie Gminy Wielka Nieszawka w kolejnych 15 latach będzie wzrastać. Jednakże będzie to widoczne jedynie w grupie osób w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym, co świadczy o starzeniu się społeczeństwa.

Na terenie Gminy 8,1% wszystkich mieszkańców korzysta z pomocy społecznej z przyczyn wynikających z ubóstwa, bezrobocia, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, niepełnosprawności, długotrwałej choroby i potrzeby ochrony macierzyństwa.

Na obszarze Gminy występuje optymalna sieć przedszkoli i szkół, natomiast nie ma żłobka ani innych form opieki nad dziećmi do lat 3 typu kluby dziecięce. Infrastruktura społeczna, w tym szkolna, sportowa i kulturalna, jest dobrze rozwinięta i nie wymaga obecnie większych nakładów finansowych. W przypadku uruchomienia kolejnych terenów inwestycyjnych ww. infrastrukturę należy rozbudować.

Inicjatorami przedsięwzięć o charakterze społecznym najczęściej jest Ośrodek Kultury oraz organizacje pozarządowe, takie jak koła emerytów i rencistów, kluby sportowe i inne stowarzyszenia. Podejmowane przez te organizacje przedsięwzięcia służą integracji ludności rodzimej i napływowej.

Rozdział 3.

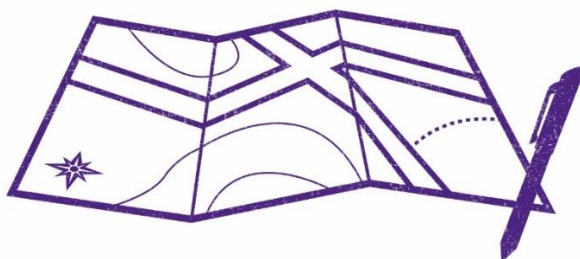
Obszar zdegradowany gminy¹

3.1. Analiza wskaźnikowa pod kątem występowania problemów społecznych

3.2. Podsumowanie analizy wskaźnikowej pod kątem występowania problemów społecznych w gminie

3.3. Analiza sołectw, w których zdiagnozowano problemy społeczne, pod kątem występowania przestrzeni zdegradowanych lub niekorzystnych zjawisk w innych sferach

3.4. Obszar zdegradowany – podsumowanie analizy

---

¹ Przedstawione w poniższym rozdziale dane statystyczne dotyczą stanu na 31.12.2015 r.

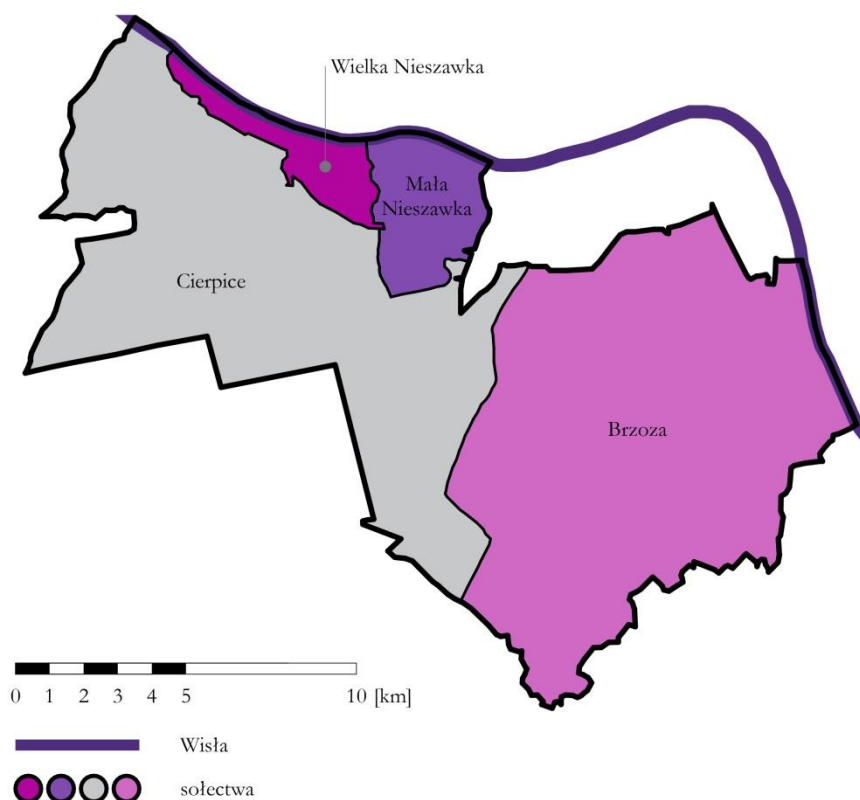
Obszarem zdegradowanym w gminie jest obszar, na którym zidentyfikowano występowanie stanu kryzysowego (czyli koncentracji negatywnych zjawisk w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcyjnej i technicznej). Skalę negatywnych zjawisk odzwierciedlają mierniki rozwoju opisujące powyższe sfery, które wskazują na niski poziom rozwoju lub dokumentują silną dynamikę spadku poziomu rozwoju w odniesieniu do średniej wartości dla całej gminy. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nie posiadające ze sobą wspólnych granic².

Obszar zdegradowany w gminie Wielka Nieszawka został wyznaczony zgodnie z „Zasadami programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020”. Delimitację obszaru zdegradowanego przeprowadzono w oparciu o wskaźniki określone na liście wskaźników stanu kryzysowego dla obszarów wiejskich.

Obszar gminy podzielono na 4 sołectwa, dla których przeprowadzano diagnozę mającą na celu identyfikację występowania stanu kryzysowego:

- Mała Nieszawka
- Wielka Nieszawka
- Brzoza
- Cierpice

Mapa 2. Podział administracyjny Gminy Wielka Nieszawka na sołectwa

Źródło: Opracowanie własne

² Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020.

3.1. Analiza wskaźnikowa pod kątem występowania problemów społecznych w gminie

Delimitacja obszaru zdegradowanego na obszarze gminy Wielka Nieszawka nastąpiła poprzez zbadanie wszystkich sołectw pod kątem występowania stanu kryzysowego. Sołectwa zostały zbadane pod kątem występowania problemów społecznych trzema poniższymi wskaźnikami:

- Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze
- Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze
- Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze

Do wyliczenia wartości wskaźników posłużyły dane statystyczne, zebrane w poniższych tabelach.

Na tej podstawie do obszaru zdegradowanego zostały zaliczone te sołectwa, które spełniły jednocześnie dwa kryteria:

- Na terenie sołectwa identyfikuje się co najmniej 2 problemy społeczne mierzone wskaźnikami określonymi na liście wskaźników stanu kryzysowego dla obszarów wiejskich; jednocześnie wskaźniki te przyjmują w sołectwach wartości mniej korzystne niż średnia ich wartość dla gminy
- Na terenie sołectwa występują przestrzenie zdegradowane lub negatywne zjawiskach w przynajmniej jednej z następujących sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej

ZAAWANSOWANIE PROCESU STARZENIA SIĘ

Pod względem liczby ludności gmina Wielka Nieszawka jest najmniejszą gminą w powiecie toruńskim. W 2015 roku zamieszkiwało ją 4 855 osób.

Poniżej przedstawiono analizę struktury wiekowej mieszkańców poszczególnych sołectw gminy. Analizie poddano stosunek poszczególnych grup ekonomicznych ludności, przy założeniu, że przez:

- Ludność w wieku przedprodukcyjnym rozumie się osoby w wieku do 17 lat
- Ludność w wieku produkcyjnym rozumie się osoby w wieku 18-65 lat
- Ludność w wieku poprodukcyjnym rozumie się osoby w wieku pow. 65 lat

Tabela 3. Liczba ludności gminy Wielka Nieszawka w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w 2015 w podziale na sołectwa

Sołectwo	Liczba ludności			Liczba ludności ogółem
	W wieku przedprodukcyjnym	W wieku produkcyjnym	W wieku poprodukcyjnym	
Mała Nieszawka	553	1 555	237	2 345
Wielka Nieszawka	239	668	150	1 057
Brzoza	26	111	19	156
Cierpice	275	886	136	1 297
Razem	1 093	3 220	542	4 855

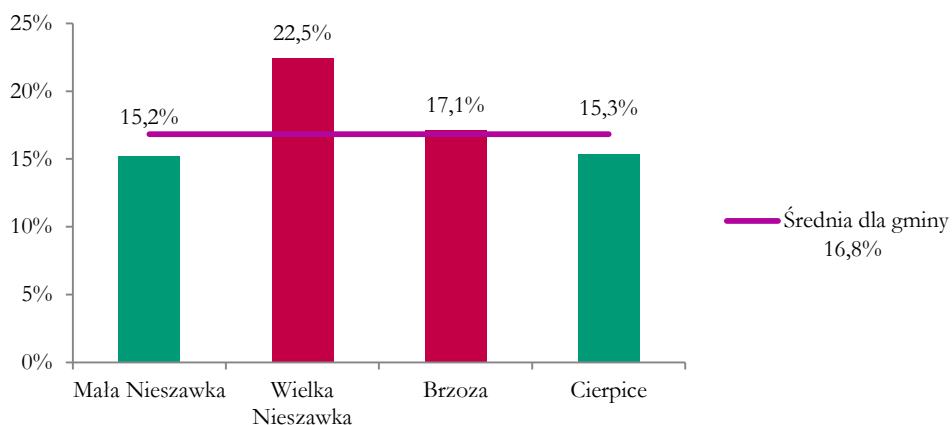
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Wielkiej Nieszawce

**Wskaźnik nr 1 –
Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze**

Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym w gminie wynosi 16,8%. Wartości wskaźnika wyższe niż średnia dla gminy występują w sołectwach: **Wielka Nieszawka (22,5%)** i **Brzoza (17,1%)**.

Wykres 3. Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Wielkiej Nieszawce

PROBLEMY RYNKU PRACY

Zgodnie z danymi Powiatowego Urzędu Pracy dla Powiatu Toruńskiego liczba osób bezrobotnych w Gminie Wielka Nieszawka w 2015 r. wynosiła 171.

Poniżej przedstawiono analizę struktury bezrobocia w poszczególnych sołectwach gminy.

Tabela 4. Liczba bezrobotnych w Gminie Wielka Nieszawka w 2015 r. w podziale na sołectwa

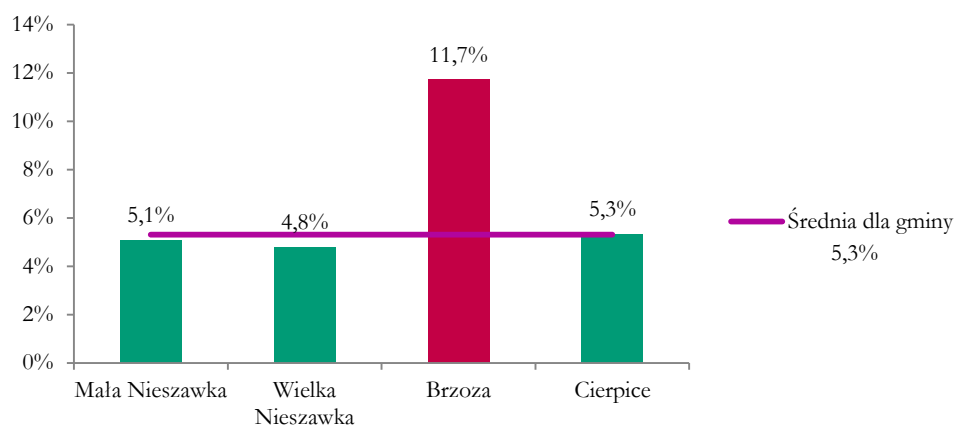
Sołectwo	Liczba bezrobotnych	Bezrobotni pozostający bez pracy 12 - 24 miesięcy	Bezrobotni pozostający bez pracy powyżej 24 miesięcy
Mała Nieszawka	79	12	8
Wielka Nieszawka	32	3	6
Brzoza	13	3	3
Cierpice	47	7	8
Razem	171	25	25

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Toruniu.

**Wskaźnik nr 2 –
Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze**

Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym w gminie wynosi 5,3%. Wartości wskaźnika wyższe niż średnia dla gminy występują w sołectwie **Brzoza (11,7%)**.

Wykres 4. Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Toruniu.

**SAMOWYSTARCZALNOŚĆ EKONOMICZNA LUDNOŚCI I GOSPODARSTW
DOMOWYCH**

Wyznacznikiem położenia ekonomicznego mieszkańców Gminy jest skala pomocy społecznej świadczonej dla jej mieszkańców. W 2015 r. ze środowiskowej pomocy społecznej korzystały w gminie 282 osoby (94 gospodarstwa domowe).

Tabela 5. Liczba osób/gospodarstw domowych korzystającej z pomocy społecznej w 2015 r. w poszczególnych sołectwach gminy

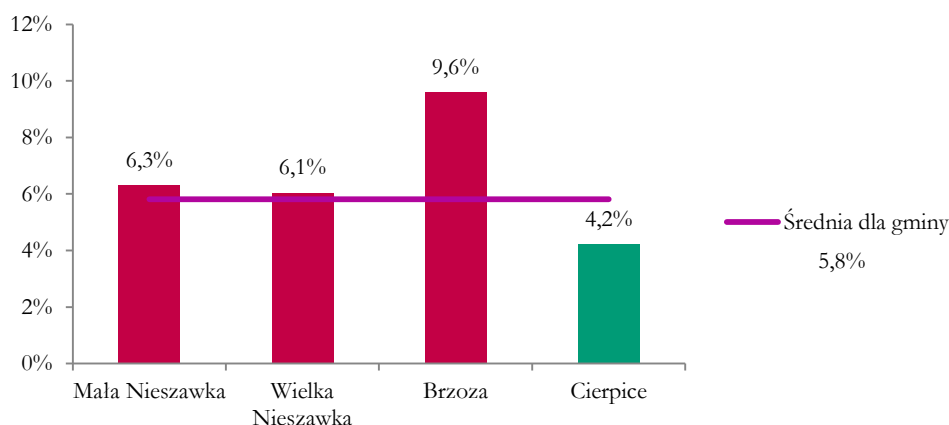
Sołectwo	Liczba osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej	Liczba gospodarstw domowych – stałych beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej
Mała Nieszawka	148	47
Wielka Nieszawka	64	21
Brzoza	15	9
Cierpice	55	17
Razem	282	94

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Wielkiej Nieszawce

Wskaźnik nr 3 – Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze

Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem dla gminy wynosi 5,8%. Wartości wskaźnika wyższe niż średnia dla gminy występują w sołectwach: **Mała Nieszawka (6,3%), Wielka Nieszawka (6,1%) i Brzoza (9,6%)**.

Wykres 5. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Wielkiej Nieszawce

3.2. Podsumowanie analizy wskaźnikowej pod kątem występowania problemów społecznych w gminie

Z przeprowadzonej analizy wskaźników społecznych wynika, że w poszczególnych sołectwach gminy Wielka Nieszawka zdiagnozowano następujące problemy:

1. Mała Nieszawka

- **Problem 1. Niski poziom samodzielności ekonomicznej mieszkańców**
  - Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem wyższy niż średnia dla gminy

2. Wielka Nieszawka

- **Problem 1. Starzenie się społeczeństwa**
  - Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym wyższy niż średnia dla gminy
- **Problem 3. Niski poziom samodzielności ekonomicznej mieszkańców**
  - Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem wyższy niż średnia dla gminy

3. Brzoza

- **Problem 1. Starzenie się społeczeństwa**
  - Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym wyższy niż średnia dla gminy
- **Problem 2. Wysokie bezrobocie**
  - Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym wyższy niż średnia dla gminy
- **Problem 3. Niski poziom samodzielności ekonomicznej mieszkańców**

- Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem wyższy niż średnia dla gminy

4. Cierpice

- Brak problemów w analizowanych sferach

Analiza wskaźnikowa pod kątem występowania problemów społecznych w gminie wykazała, że co najmniej 2 problemy społeczne mierzone wskaźnikami określonymi na liście wskaźników stanu kryzysowego dla obszarów wiejskich występują w sołectwach: **Wielka Nieszawka (2 problemy) i Brzoza (3 problemy)**. Sołectwa te poddano dalszej analizie pod kątem występowania przestrzeni zdegradowanych lub niekorzystnych zjawisk w innych sferach.

3.3. Analiza sołectw, w których zdiagnozowano problemy społeczne, pod kątem występowania przestrzeni zdegradowanych lub niekorzystnych zjawisk w innych sferach

Przestrzeń zdegradowana

Przestrzeń zdegradowana, zgodnie z „Zasadami programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych” to obecnie nieużytkowane tereny i obiekty, na których realizowano działalności: przemysłowe, wojskowe, eksploatację kopalni, transportowe, rolnicze, infrastruktury komunalnej (związanej z gospodarką wodno-ściekową, odpadami, zaopatrzeniem w energię).

Do kategorii przestrzeni zdegradowanych możliwe jest także zaliczenie terenów i obiektów, które pierwotnie pełniły innego rodzaju funkcje (np. usługowe, handlowe, mieszkaniowe, magazynowo-składowe) i nie są obecnie wykorzystywane w tym celu, jeśli możliwa jest ich adaptacja na cele rozwoju społecznego lub gospodarczego, nawet jeśli nie dojdzie do zmiany funkcji pierwotnej. Specyficznym rodzajem „przestrzeni zdegradowanych” są także tereny i obiekty, w których rozpoczęto realizację zagospodarowania i jej nie zakończono – formalnie nie doszło więc do rozpoczęcia działalności, ale teren jest zajęty przez nieużytkowane obiekty. W szczególności do „przestrzeni zdegradowanych” należy zaliczyć: budynki (także budynki towarzyszące zasadniczej funkcji – np. w przypadku terenów przemysłowych lub gospodarstw rolnych także budynki zajmowane przez administrację, bazy pojazdów, itp.), place manewrowe, place składowe, tereny obsługi komunikacyjnej, tereny wyrobisk, tereny składowisk, budynki dworcowe, urządzenia stacyjne, rampy załadownicze, obiekty magazynowo-składowe (przy terenach przemysłowych, rolnych lub komunikacyjnych). Do kategorii przestrzeni zdegradowanych zalicza się także tereny i urządzenia infrastruktury technicznej służącej obsłudze ww. terenów, jeśli są z nimi integralnie związane (to znaczy po zaprzestaniu zasadniczej działalności nie zostały zaadaptowane na inne cele) – np. zakładowe ujęcia wody, oczyszczalnie ścieków, przepompownie ścieków, składowiska odpadów, urządzenia zasilania w energię, w tym w energię elektryczną, stacje redukcyjne gazu, itp. Do kategorii przestrzeni zdegradowanych związanych z pełnionymi wcześniej działalnościami rolniczymi nie zalicza się użytków rolnych, a jedynie tereny zajmowane przez zabudowę (w tym służącą hodowli), zagospodarowanie towarzyszące i infrastrukturę obsługi tych terenów. W wyjątkowych, szczególnie uzasadnionych przypadkach, do kategorii „przestrzeni zdegradowanej” możliwe jest zaliczenie terenów lub obiektów, które nie są wyłączone z dotychczasowego użytkowania (są to obiekty i tereny na których aktualnie prowadzi się działalność mieszczącą się w kategoriach użytkowania określonych powyżej) jeśli istnieje możliwość i jest społecznie lub ekonomicznie uzasadnione podjęcie działań na rzecz ich adaptacji do celów rozwoju społecznego lub gospodarczego realizujących ideę i spełniających kryteria uznania za działania rewitalizacyjne.

Tak rozumiana przestrzeń **nie występuje na terenie sołectw: Wielka Nieszawka i Brzoza**, w związku z czym poddano je badaniu pod kątem występowania problemów w przynajmniej jednej ze sfer: gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej lub środowiskowej.

Niekorzystne zjawiska w innych sferach

W poniższych tabelach dokonano zestawienia danych obrazujących występowanie problemów innych niż społeczne w sołectwach: Wielka Nieszawka i Brzoza.

KLIMAT AKTYWNOŚCI GOSPODARCZEJ

Położenie Gminy Wielka Nieszawka w sąsiedztwie Torunia sprawia, że Gmina charakteryzuje się wyższą niż typowe Gminy wiejskie aktywnością gospodarczą. W 2015 roku w Gminie zarejestrowanych było 307 podmiotów gospodarczych osób fizycznych.

Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym wynosił dla gminy 10. Wartości wskaźnika niższe niż średnia dla gminy występują w sołectwie **Brzoza (5)**.

Tabela 6. Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2015 r. w poszczególnych sołectwach gminy

Sołectwo	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych	Liczba ludności w wieku produkcyjnym	Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze
Wielka Nieszawka	89	668	13
Brzoza	5	111	5
Średnia dla gminy	307	3 220	10

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Wielkiej Nieszawce

DOŚTĘPNOŚĆ INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ

Dostępność infrastruktury społecznej, w postaci infrastruktury edukacyjnej, kultury i sportowo-rekreacyjnej na terenie poszczególnych sołectw gminy przedstawia poniższa tabela.

Tabela 7. Dostępność infrastruktury społecznej

Sołectwo	Infrastruktura edukacyjna	Infrastruktura kultury	Infrastruktura sportowo-rekreacyjna
Wielka Nieszawka	Brak	Brak	- Centrum Sportu i Rekreacji „OLENDER” - Jeden plac zabaw
Brzoza	Brak	Brak	Brak

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Wielkiej Nieszawce

Z powyższej tabeli wynika, że **brak jest jakiegokolwiek infrastruktury społecznej w sołectwie Brzoza**. Natomiast w Wielkiej Nieszawce **nie ma infrastruktury edukacyjnej i kultury**.

3.4. Obszar zdegradowany – podsumowanie analizy

Przeprowadzona analiza wskaźnikowa pod kątem występowania problemów społecznych pozwoliła spośród czterech sołectw znajdujących się na terenie gminy Wielka Nieszawka (**Mała Nieszawka, Wielka Nieszawka, Brzoza i Cierpice**), wyłonić dwa, w których występują co najmniej dwa problemy społeczne mierzone wskaźnikami określonymi na liście wskaźników stanu kryzysowego dla obszarów wiejskich (**Wielka Nieszawka i Brzoza**).

Kolejnym krokiem delimitacji, była analiza pod kątem występowania przestrzeni zdegradowanych i stanu kryzysowego w innych sferach. Na terenie sołectw: **Wielka Nieszawka i Brzoza** nie występuje przestrzeń zdegradowana, dlatego zostały one poddane analizie występowania problemów w sferach innych niż sfera społeczna. Problemy w postaci niskiej aktywności gospodarczej mieszkańców i braku jakiegokolwiek infrastruktury społecznej zdiagnozowano w sołectwie **Brzoza**. W sołectwie **Wielka Nieszawka** występują problemy z dostępnością do infrastruktury edukacyjnej oraz infrastruktury kultury.

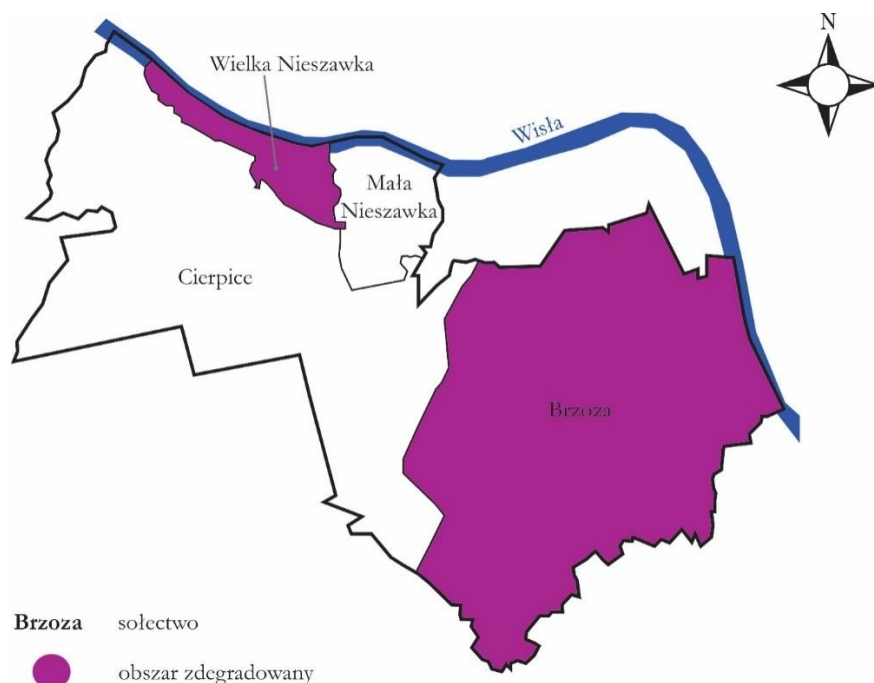
Kierując się kryterium koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, zgodnie z przeprowadzoną analizą wskaźnikową, **jako obszary zdegradowane wytypowano dwa sołectwa: Wielka Nieszawka i Brzoza**. W sołectwach tych zdiagnozowano **największą koncentrację negatywnych zjawisk społecznych tj. trzy problemy społeczne w Brzozie i dwa problemy społeczne w Wielkiej Nieszawce**. Ponadto na terenie sołectwa **Brzoza** zdiagnozowano problemy w postaci niskiej aktywności gospodarczej mieszkańców i braku jakiegokolwiek infrastruktury społecznej. W sołectwie **Wielka Nieszawka** występują problemy z dostępnością do infrastruktury edukacyjnej oraz infrastruktury kultury.

Tabela 8. Powierzchnia i ludność obszaru zdegradowanego na terenie gminy Wielka Nieszawka

Obszar	Ludność	Udział w całkowitej liczbie mieszkańców gminy	Powierzchnia (ha)	Udział w całkowitej powierzchni gminy
Wielka Nieszawka	1057	21,8%	827,289	3,8%
Brzoza	156	3,2%	10 237,4716	47,3%
Obszar zdegradowany	1 213	25,0%	11 064,7606	51,2%
Gmina	4 855	-	21 622,80	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Wielkiej Nieszawce

Mapa 3. Mapa obszaru zdegradowanego w gminie Wielka Nieszawka

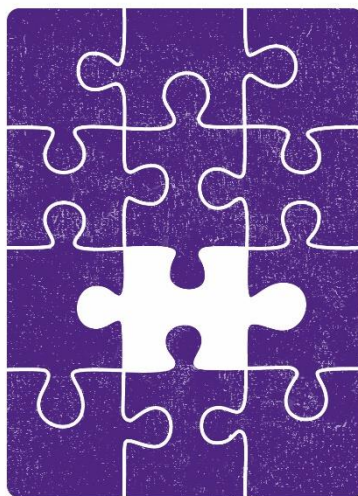
Źródło: Opracowanie własne.

Rozdział 4.

Obszar rewitalizacji gminy³

4.1. Powierzchnia i ludność obszaru rewitalizacji

4.2. Cele rewitalizacji

---

³ Przedstawione w poniższym rozdziale dane statystyczne dotyczą roku 2015.

W myśl art. 10 ustawy o rewitalizacji⁴ i „Zasad programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych” obszarem rewitalizacji jest obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk (społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych), na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy. W skład obszaru rewitalizacji mogą wejść obszary występowania problemów przestrzennych, takich jak tereny poprzemysłowe (w tym portowe i wydobywcze), powojenne lub pokolejowe, wyłącznie w przypadku, gdy przewidziane dla nich działania są ściśle powiązane z celami rewitalizacji dla danego obszaru rewitalizacji.

W związku z tym, że przeprowadzona delimitacja obszaru zdegradowanego wskazuje do rewitalizacji sołectwa, w których suma powierzchni **przekracza 20% ogólnej powierzchni gminy**, dokonano wyboru zawężającego, wg następującego sposobu priorytetyzowania:

1. W pierwszej kolejności – działania na rzecz adaptacji przestrzeni zdegradowanych na cele rozwoju gospodarczego – w sołectwach Wielka Nieszawka i Brzoza brak przestrzeni zdegradowanych
2. W drugiej kolejności – działania, które zapewniają efekty rewitalizacji w miejscowościach o największej liczbie mieszkańców – Wielka Nieszawka – 1057 mieszkańców, Brzoza – 156 mieszkańców.

Zgodnie z przeprowadzonym zawężeniem, jako **obszar rewitalizacji w gminie Wielka Nieszawka wskazano sołectwo Wielka Nieszawka**, gdyż zamieszkuje je większa liczba mieszkańców niż sołectwo Brzoza. Działania rewitalizacyjne prowadzone w Wielkiej Nieszawce zapewnią szersze oddziaływanie społeczne niż działania prowadzone w Brzozie.

Tabela 9. Powierzchnia i ludność obszaru rewitalizacji na terenie gminy Wielka Nieszawka

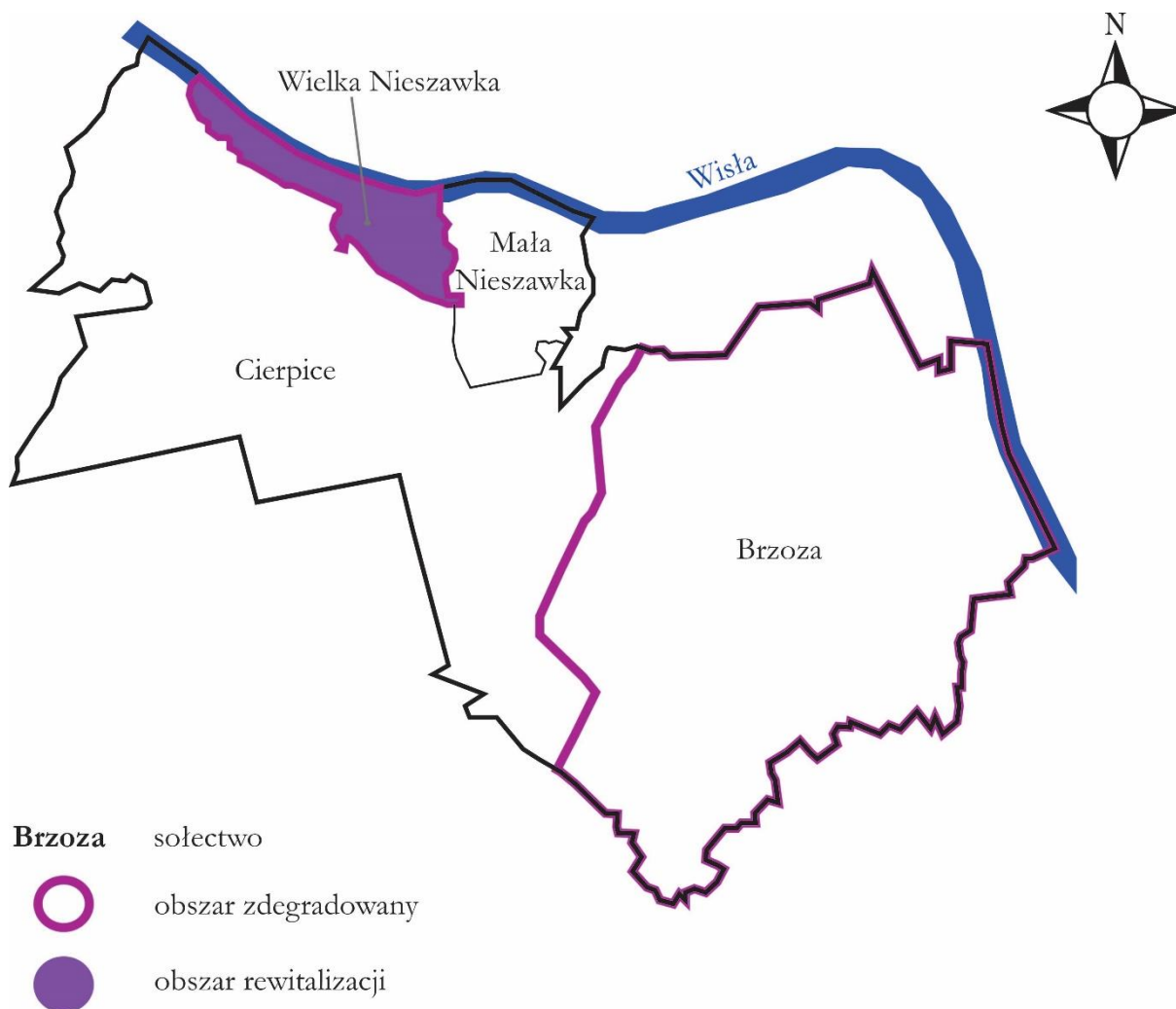
Obszar	Ludność	Udział w całkowitej liczbie mieszkańców gminy	Powierzchnia (ha)	Udział w całkowitej powierzchni gminy
Wielka Nieszawka	1 057	21,8%	827,289	3,8%
Obszar zdegradowany	1 057	21,8%	827,289	3,8%
Gmina	4 855	-	21 622,80	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Wielkiej Nieszawce

⁴ Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 r. poz. 1777).

Mapa 4. Mapa obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w gminie Wielka Nieszawka

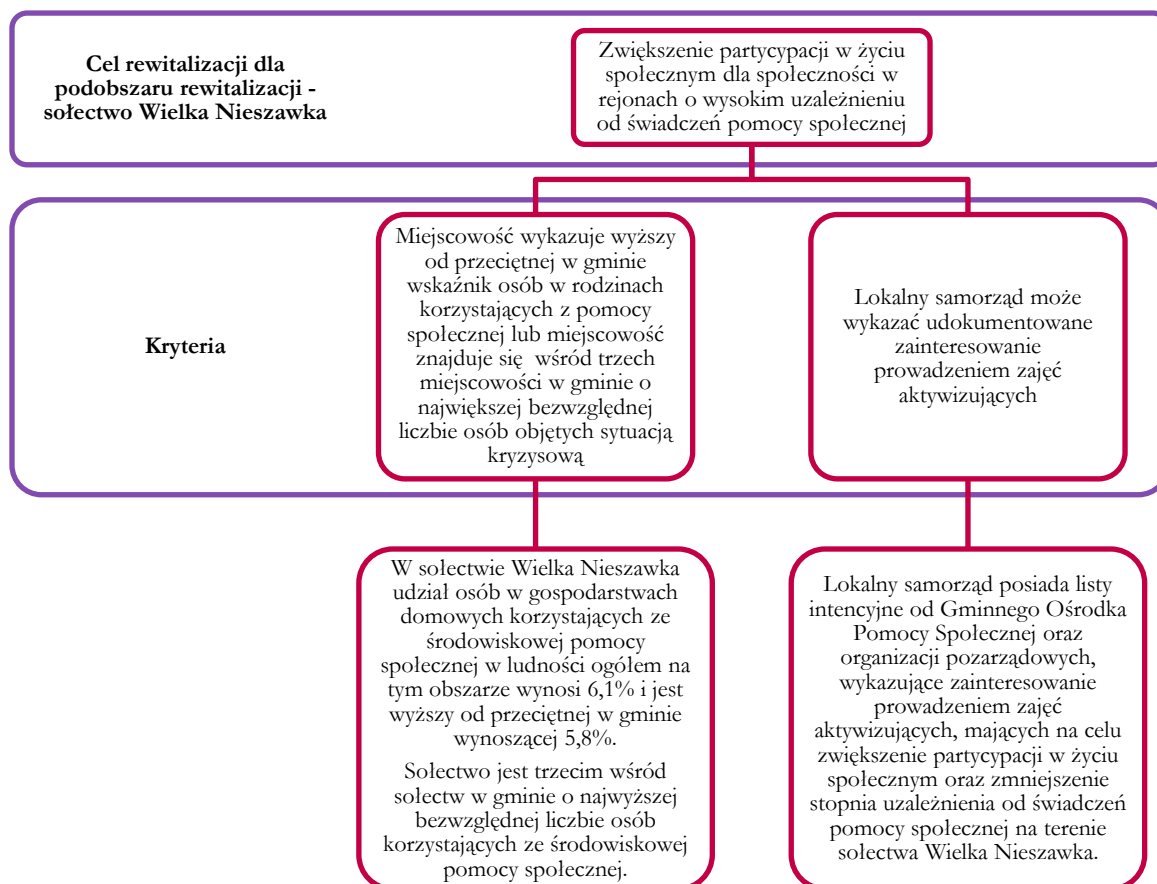

Źródło: Opracowanie własne.

Obszar rewitalizacji (sołectwo Wielka Nieszawka) spełnia następujący **cel rewitalizacji** wskazany w „Zasadach programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych”:

- **Zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej**

Schemat 4. Cel rewitalizacji dla podobszaru rewitalizacji – sołectwo Wielka Nieszawka

Źródło: Opracowanie własne.

Rozdział 5.

Diagnoza obszaru rewitalizacji

Podstawowe informacje

Sołectwo Wielka Nieszawka położone jest w północnej części gminy, a jego powierzchnia wynosi 827,29 ha. Od północy naturalną granicą sołectwa jest rzeka Wisła, która stanowi też granicę między gminą a Toruniem. Wielka Nieszawka sąsiaduje od wschodu z sołectwem Mała Nieszawka, a od zachodu i południa z sołectwem Cierpice. W sołectwie znajduje się siedziba władz gminy – Urząd Gminy w Wielkiej Nieszawce.

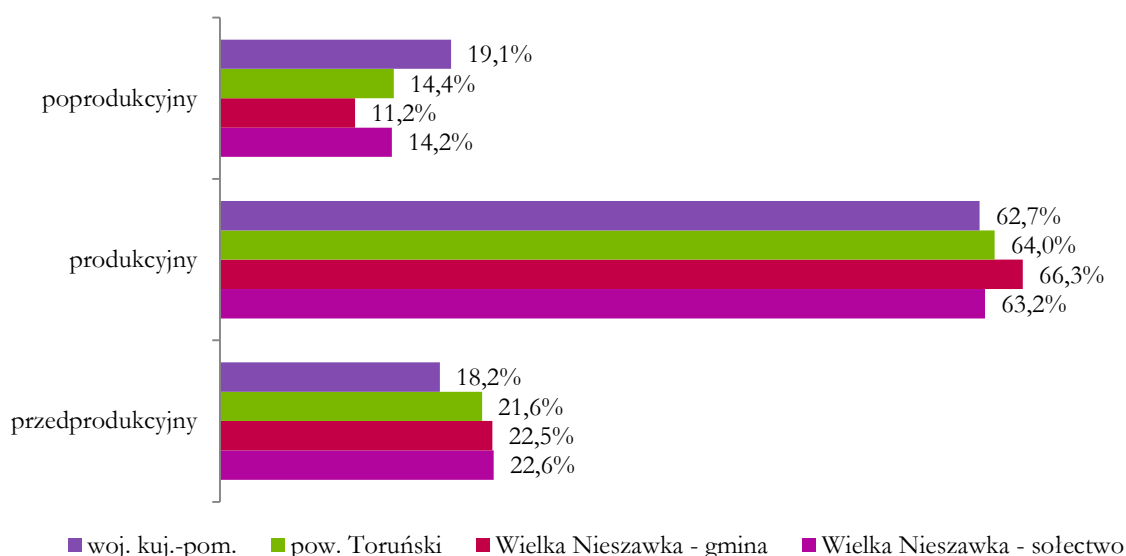
Sytuacja demograficzna

Sołectwo zamieszkuje 1.057 osób, z czego 53,1% stanowią kobiety. Struktura ludności sołectwa przedstawia się następująco:

- Ludność w wieku przedprodukcyjnym: 22,6% (239 os.),
- Ludność w wieku produkcyjnym: 63,2% (668 os.),
- Ludność w wieku poprodukcyjnym: 14,2% (150 os.).

Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem sołectwa wynosi 14,2% i jest wyższy niż wskaźnik dla gminy – 11,2% i niższy niż wskaźnik dla powiatu – 14,4% oraz województwa – 19,1%. Wskaźnik obciążenia demograficznego w Wielkiej Nieszawce, liczony jako stosunek mieszkańców w wieku poprodukcyjnym do osób w wieku produkcyjnym wynosi 58 i również kształtuje się niekorzystnie na tle gminy – 51.

Wykres 6. Struktura wiekowa ludności w Wielkiej Nieszawce w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Wielkiej Nieszawce

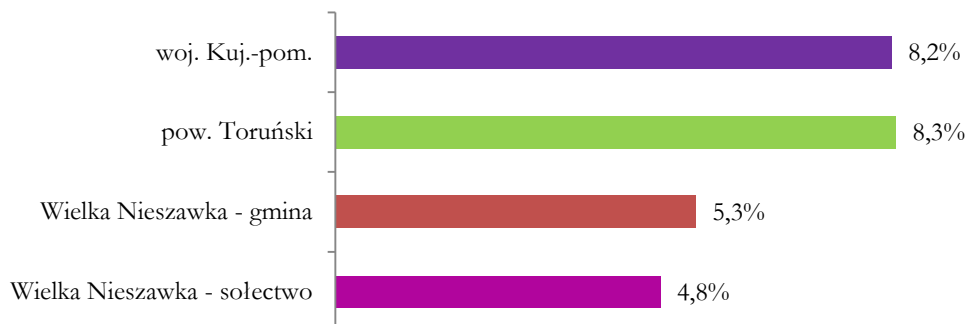
Gospodarka i rynek pracy

Na terenie sołectwa Wielka Nieszawka liczba podmiotów gospodarczych osób fizycznych w 2015 r. wynosiła 89. Poziom przedsiębiorczości mierzony wskaźnikiem liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym wyniósł 13 i był wyższy od średniej dla gminy (10).

W 2015 r. w Wielkiej Nieszawce liczba bezrobotnych wynosiła 32 osoby, z czego 9 pozostawało bez pracy powyżej 12 miesięcy. Udział osób bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym sołectwa

kształtował się na poziomie 4,8% i był niższy niż wskaźnik dla gminy – 5,3%, powiatu – 8,3% i województwa – 8,2%. W Wielkiej Nieszawce zamieszkiwało 6 bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 24 miesięcy.

Wykres 7. Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym w 2015 r.

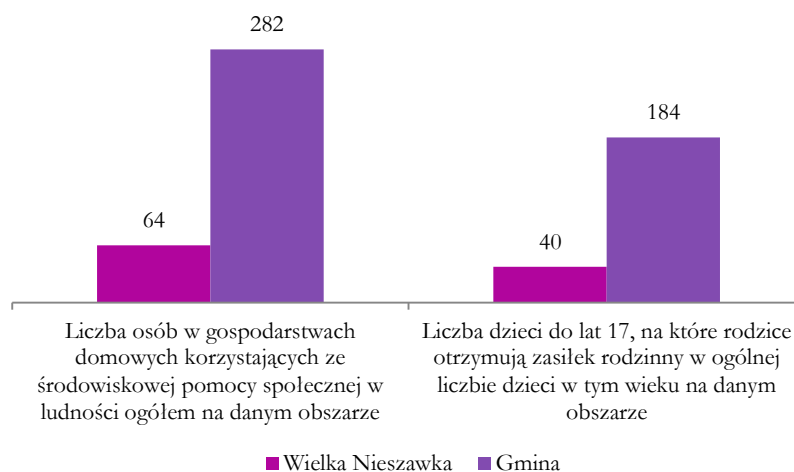

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Toruniu i GUS.

Pomoc społeczna

W 2015 r. w Wielkiej Nieszawce ze świadczeń środowiskowej pomocy społecznej korzystały 64 osoby. Odsetek osób korzystających z pomocy wynosił 6,05% i był wyższy niż wskaźnik dla gminy – 5,81% i niższy niż wskaźnik dla powiatu – 9,6% i województwa 9,7%. Sporym problemem w zakresie korzystania z pomocy społecznej jest duża liczba dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny – 40 osób. Dzieci te stanowią aż 62,5% wszystkich osób korzystających z pomocy społecznej na obszarze sołectwa Wielka Nieszawka.

Wykres 8. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w Wielkiej Nieszawce w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Wielkiej Nieszawce

Łączna kwota świadczeń z pomocy społecznej udzielonych w 2014 roku w Gminie wyniosła 343 869 zł, z czego 22,7% stanowiły zasiłki wypłacone mieszkańcom sołectwa Wielka Nieszawka.

Tabela 10. Kwota udzielonych świadczeń pomocy społecznej w Gminie w 2014 roku

Sołectwo	Zasiłki stałe	Zasiłki okresowe	Zasiłki celowe	Dożywianie w szkołach	Dodatki mieszkaniowe	Łącznie
Brzoza	2 723,00	2 206,00	12 325,73	1 922,80	0,00	19 177,53
Cierpice	4 668,00	23 407,56	34 017,99	11 128,50	14 426,94	87 648,99
Mała Nieszawka	22 867,00	28 216,33	79 806,90	11 332,20	16 832,18	159 054,61
Wielka Nieszawka	29 095,40	4 811,06	35 549,00	8 532,00	0,00	77 987,46
Gmina	59 353,40	58 640,95	161 699,62	32 915,50	31 259,12	343 868,59

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy w Wielkiej Nieszawce

Na terenie sołectwa znajduje się Dom Pomocy Społecznej w Wielkiej Nieszawce, będący jednostką podlegającą pod powiat toruński. DPS funkcjonuje od listopada 1997 roku. Budynek jest pozbawiony barier architektonicznych, wyposażony w windy, system przyzywowy oraz sygnalizację pożarową. Dom ma 45 pokoi jednoosobowych, 13 pokoi dwuosobowych oraz 7 pokoi trzyosobowych, kuchenki z których przez całą dobę mogą korzystać Mieszkańcy oraz pokój gościnny. Niemal wszystkie pokoje posiadają łazienki, w większości przystosowane do korzystania przez osoby niepełnosprawne. DPS posiada także kaplicę. Dom zapewnia stałą opiekę pielęgnacyjną, zajęcia kulturalne, rekreacyjne oraz rehabilitacyjne. W zależności od upodobań i stanu zdrowia, Mieszkańcy mogą uczestniczyć w różnorodnych zajęciach prowadzonych przez wykwalifikowanych terapeutów zajęciowych.

Ochrona zdrowia

Usługi medyczne na terenie sołectwa oraz całej Gminy świadczy Gminny Ośrodek Zdrowia w Wielkiej Nieszawce. W ośrodku udzielane są przede wszystkim porady podstawowej opieki zdrowotnej (POZ). Funkcjonuje tu także poradnia stomatologiczna. Ponadto na terenie sołectwa znajduje się punkt apteczny.

Bezpieczeństwo

W sołectwie w 2015 r. odnotowano 11 interwencji służb porządkowych z powodu zakłócania porządku publicznego i miru domowego.

Poziom kształcenia

Wielka Nieszawka należy do rejonu obsługi Szkoły Podstawowej w Cierpicach, w której przeciętny wynik sprawdzianu szóstoklasisty za lata ostatnie 3 lata tj. 2012/2013, 2013/2014, 2014/2015 wynosił 69% i był wyższy od średniej dla województwa – 62%.

Wielka Nieszawka należy do rejonu obsługi Gimnazjum w Cierpicach, w którym przeciętny wynik egzaminu gimnazjalnego za lata ostatnie 3 lata tj. 2012/2013, 2013/2014, 2014/2015 wynosił 54% i był wyższy od średniej dla województwa – 52%.

Kultura i sport

Na terenie sołectwa brak świetlicy wiejskiej oraz biblioteki publicznej. Działalność kulturalną dla mieszkańców Wielkiej Nieszawki, a zarazem całej gminy prowadzona jest przez Urząd Gminy w budynku byłego GOK-u w Małej Nieszawce.

Infrastrukturę sportowo-rekreacyjną w sołectwie tworzą:

- Centrum Sportu i Rekreacji „OLENDER” w Wielkiej Nieszawce – przy ul. Toruńskiej 34 – oddany do użytku w 2011r.
- Plac zabaw

Zdjęcie 1. Centrum Sportu i Rekreacji „Olender”

Źródło: Opracowanie własne.

Do dyspozycji mieszkańców sołectwa są następujące organizacje społeczne działające na terenie Gminy:

- Stowarzyszenie Akademia Rozwoju Inicjatyw Społecznych z siedzibą w Wielkiej Nieszawce
- Stowarzyszenie „Towarzystwo Strzeleckie Olender Shooting Center” z siedzibą w Wielkiej Nieszawce
- Stowarzyszenie Klub Sportowy Olender z siedzibą w Wielkiej Nieszawce
- Nieszawskie Stowarzyszenie Samorządowe „Wspólne Gniazdo”
- Koło emerytów i rencistów
- Klub Seniora „Leśna Kraina” z siedzibą w Cierpicach
- Uczniowski Klub Sportowy „Iskra”
- Teatr amatorski „Humoreska”
- Teatr „Janek Wędrowniczek”
- Chór „Leśna Kraina” Zespół wokalny „Wspomnienie”, Zespół śpiewaczy „Appassionata”
- Stowarzyszenie Mieszkańców Gminy Wielka Nieszawka "Przyjazna Gmina"
- Koło Gospodyń Wiejskich „Brzoza”
- Koło Gospodyń Wiejskich „Wielka Nieszawka”
- Koło Gospodyń Wiejskich „Mała Nieszawka”

Istotnym problemem jest brak, zarówno na terenie sołectwa, jak i całej Gminy miejsca, w którym mogłyby się odbyć aktywizujące projekty społeczne, jak i które mogłyby stanowić siedzibę dla organizacji pozarządowych oraz innych grup zainteresowań. Gmina posiada budynek po przedszkolu niepublicznym „Leśny Ludek” przy ulicy Leśnej 1 w sołectwie Mała Nieszawka, którego pomieszczenia mogłyby zostać zaadaptowane na ww. potrzeby. Budynek ten znajduje się poza obszarem rewitalizacji, jednak Gmina Wielka Nieszawka na obszarze rewitalizacji nie posiada infrastruktury (w najbliższym okresie posiadać nie będzie) do prowadzenia projektów społecznych, dlatego też podjęto decyzję o remoncie obiektu poza obszarem rewitalizacji w sąsiednim sołectwie Mała Nieszawka, który pozwoli na realizację zaplanowanych

inicjatyw społecznych. Budynek przy ulicy Leśnej 1 jest obecnie podzielony na dwie części. Jedna po przedszkolu niepublicznym pozostaje obecnie pusta, natomiast druga część jest siedzibą Gminnego Centrum Kultury w Gminie Wielka Nieszawka, która składa się z dwóch sal, biblioteki i Sali konferencyjnej. Obecna infrastruktura Gminnego Centrum Kultury jest jednak niewystarczająca dla prowadzenia zaplanowanych działań społecznych, w tym działań związanych z potrzebami osób starszych, młodzieży oraz organizacji pozarządowych. Przebudowa polegająca na remoncie całego budynku przy ulicy Leśnej 1 w Małej Nieszawce oraz zagospodarowanie terenu wokół budynku poprzez budowę oświetlenia oraz montaż systemu CCTV, który poprawi bezpieczeństwo osób przebywających w obiekcie pozwoliłaby na adaptację obiektu m.in. na potrzebę realizacji projektów społecznych. Powierzchnia budynku wynosi 700 m².

Zdjęcie 2. Budynek zlokalizowany przy ulicy Leśnej 1 w Małej Nieszawce

Źródło: wielkaniemiszawka.pl

Obiekty zabytkowe

W Wielkiej Nieszawce znajdują się następujące obiekty zabytkowe:

- Drewniany dom podcieniowy (pomennonicki) (XVIII/XIX w.)
- Budynek mleczarni z końca XIX wieku
- Cmentarz pomennonicki – z nagrobkami z pocz. XIX w.

W 2009 roku narodziła się idea utworzenia w Wielkiej Nieszawce Olęderskiego Parku Etnograficznego. Głównym celem jego powstania jest odtworzenie historycznego krajobrazu kulturowego nadwiślańskiej wsi olęderskiej z przełomu XIX i XX w. Projekt może być jedyną szansą na poznanie kultury osadników zamieszkujących te tereny na przestrzeni ostatnich czterech stuleci. Planuje się, że atrakcje Olęderskiego Parku Etnograficznego mają zostać udostępnione zwiedzającym w 2017 r.

Zdjęcie 3. Ołęderski Park Etnograficzny

Źródło: www.olederskiparketnograficzny.blogspot.com

Środowisko naturalne

Wielka Nieszawka położona jest nad rzeką Wisłą i znajduje się w zasięgu obszaru Natura 2000, który obejmuje tereny ważne z punktu widzenia zachowania zagrożonych lub rzadkich gatunków roślin, zwierząt czy charakterystycznych siedlisk przyrodniczych. Dolina dolnej Wisły to odcinek zachowujący naturalny charakter i dynamikę rzeki swobodnie płynącej.

Na obszarze solectwa znajdują się następujące obszary chronione:

- Dybowska Dolina Wisły
- Dolina Dolnej Wisły
- Wydmowy na południe od Torunia
- Użytki ekologiczne
- Natura 2000 – obszary ptasie
- Natura 2000 – obszary siedliskowe

Infrastruktura techniczna

Gminny system zaopatrzenia w wodę oparty jest na jednej użytkowej stacji uzdatnia wody w Małej Nieszawce, studniach głębinowych oraz na sieci wodociągowej. Na terenie Gminy istnieje 218 przepompowni ścieków oraz mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków zlokalizowana we wsi Wielka Nieszawka o przepustowości 710 m³/d. W solectwie Wielka Nieszawka z sieci kanalizacyjnej korzysta 1.027 mieszkańców.

Stopień skanalizowania solectwa oraz całej Gminy przedstawia poniższa tabela.

Tabela 11. Stopień skanalizowania Gminy Wielka Nieszawka na koniec 2014 roku

Miejscowość	Sieć kanalizacji sanitarnej				Zbiorniki bezodpływowe		Ilość oczyszczalni przyzagrodowych	
	Długość sieci w km	Liczba podłączonych gospodarstw	Liczba mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej	% ogółu mieszkańców korzystających z sieci	Liczba gospodarstw korzystających z szamb	Liczba mieszkańców korzystających z szamb	Liczba gospodarstw korzystających z oczyszczalni przyzagrodowych	Liczba mieszkańców korzystających z oczyszczalni przyzagrodowych
Wielka Nieszawka	12,2	209	1 027	96,6	8	32	1	4
Gmina	69,5	1 100	4 451	93,7	103	397	6	24

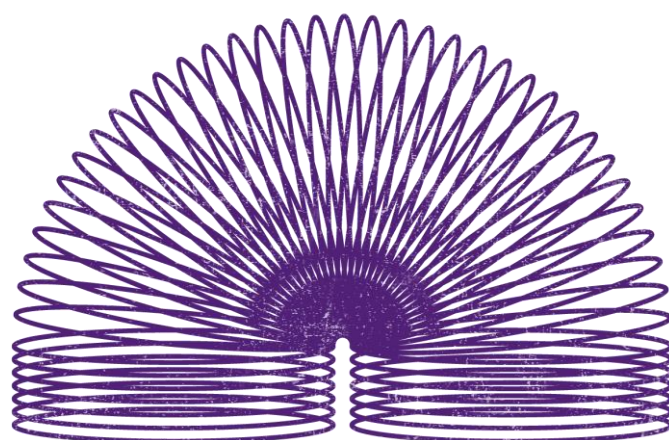
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy w Wielkiej Nieszawce

Wnioski pod kątem występowania stanu kryzysowego

- Udział mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w sołectwie (14,2%) wyższy niż średni udział mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w całej gminie – 11,2% i niższy niż wskaźnik w powiecie – 19,9% i województwie – 19,1%;
- Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym w sołectwie (4,8%) niższy niż wskaźnik w całej gminie – 5,3%, powiecie (8,3%) i województwie (8,2%);
- Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w ludności ogółem sołectwa (6,1%) wyższa niż wskaźnik w całej gminie – 5,8% i niższa niż wskaźnik w powiecie – 9,6% i województwie – 9,7%; dzieci stanowią aż 62,5% wszystkich osób z terenu sołectwa objętych świadczeniami pomocy społecznej;
- Udział mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej wynosi 96,6% i jest wyższy niż średni udział na obszarze całej gminy – 93,7%;
- Położenie w sąsiedztwie miasta Torunia;
- Korzystny wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym;
- Sołectwo należy do rejonu obsługi szkoły podstawowej i gimnazjum o wysokim poziomie kształcenia;
- Na terenie sołectwa znajduje się Gminny Ośrodek Zdrowia;
- Obecność obiektów zabytkowych;
- Obecność infrastruktury sportowo-rekreacyjnej;
- Brak infrastruktury kultury w postaci biblioteki i świetlicy wiejskiej;
- Brak siedziby oraz miejsca w którym organizacje pozarządowe mogłyby prowadzić swoją działalność.

Rozdział 6.

Wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji

Dla optymalnego przygotowania procesu rewitalizacji, pierwszym krokiem było przeprowadzenie pełnej diagnozy problemów z jakimi borykają się mieszkańcy i użytkownicy gminy Wielka Nieszawka. Na tej podstawie zdefiniowana została wizja zmiany (odnowy) obszaru wymagającego rewitalizacji, czyli sołectwa Wielka Nieszawka. Wizja wyprowadzenia obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego obejmuje okres do 2023 r. i odnosi się do wszystkich sfer, w których zdiagnozowano problemy.

Problemy:

Na obszarze rewitalizacji zdiagnozowano dwa główne problemy społeczne, które wzajemnie się nawarstwiają. Problemy te to starzejące się społeczeństwo oraz wysokie uzależnienie od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej.

Dodatковым problemem zidentyfikowanym w sferze infrastrukturalnej jest brak jakiegokolwiek infrastruktury edukacyjnej i kulturalnej.

Sposób rozwiązania:

Aby rozwiązać zidentyfikowane problemy społeczne oraz problemy występujące w sferze infrastrukturalnej, zaproponowano działania skierowane do mieszkańców rewitalizowanych obszarów. Działania te to:

- a. Aktywizacja społeczna osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, ze szczególnym uwzględnieniem osób w wieku do lat 17 poprzez stworzenie oferty adresowanej do tej grupy osób (m. in. zajęcia komputerowe, zajęcia muzyczne, zajęcia taneczno-baletowe, zajęcia sportowe na przyległym Centrum Aktywności Społecznej i Integracji, zajęcia kulinarne itp.)
- b. Stworzenie oferty dla seniorów, dzięki której osoby te będą mogły spotykać się i spędzać efektywnie czas, rozwijając się, wymieniając się doświadczeniami oraz korzystając z oferty proponowanych bloków tematycznych (zajęcia komputerowe, zajęcia muzyczne, zajęcia taneczno-baletowe, zajęcia sportowe na przyległym Centrum Aktywności Społecznej i Integracji, zajęcia kulinarne itp.).
- c. Stworzenie oferty mającej na celu integrację międzypokoleniową (zajęcia komputerowe, spotkania z książką, zajęcia kulinarne, zajęcia taneczno-baletowe)
- d. Przebudowa i remont budynku wraz z adaptacją terenu przy ulicy Leśnej 1 w Małej Nieszawce w celu stworzenia miejsca, gdzie będą mogły odbywać się planowane działania społeczne.

Efekty:

W efekcie planowanych działań prognozuje się, że:

- a. Osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym z powodu uzależnienia od świadczeń pomocy społecznej w szczególności osoby w wieku do lat 17, zyskają ciekawą ofertę zajęć, mających na celu ich integrację i aktywizację społeczną,
- b. Ciekawa oferta dla seniorów spowoduje ich aktywizację społeczną, będzie przeciwdziałała ich wykluczeniu, budziła poczucie przydatności w społeczeństwie i ważności oraz wypełni wolny czas,
- c. W Gminie powstanie miejsce integracji środowiska lokalnego, pobudzenia aktywności społecznej mieszkańców z terenu Wielkiej Nieszawki, integracji międzypokoleniowa, rozwoju działalności NGO, organizacji związanych z kulturą sportem, rekreacją, itp.

Rozdział 7.

Cele rewitalizacji i kierunki działań

7.1. Cele, kierunki działań i przedsięwzięcia

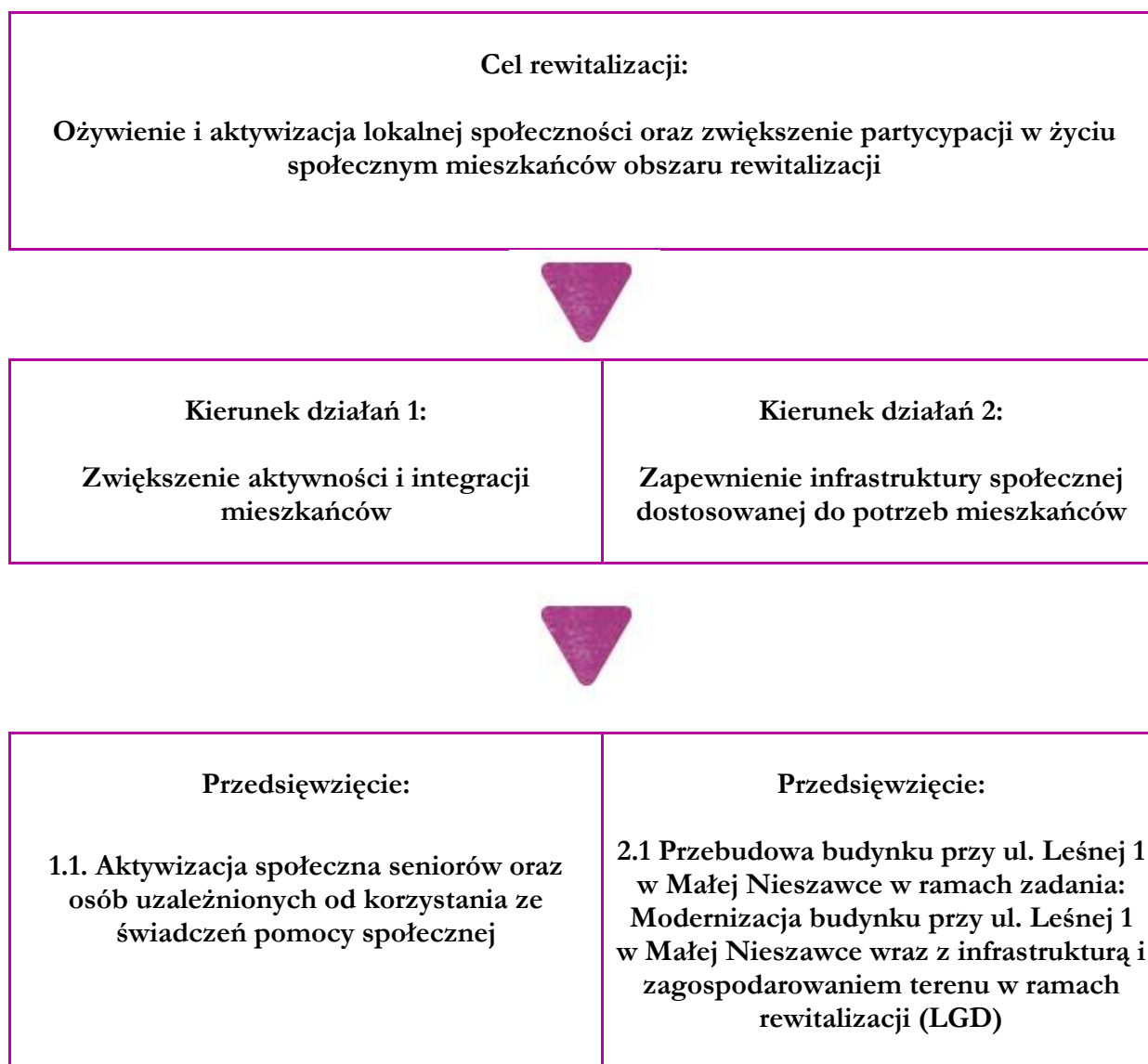
7.2. Wskaźniki

7.1. Cele, kierunki działań i przedsięwzięcia

W odpowiedzi na problemy zidentyfikowane na etapie diagnozy i konsultacji społecznych wyznaczono odpowiadające im cele rewitalizacji odnoszące się przede wszystkim do sfery społecznej oraz przestrzenno-funkcjonalnej. Poniżej sformułowane cele są pochodną wizji określającej stan końcowy procesu rewitalizacji w roku 2023 i są ukierunkowane na osiągnięcie efektów procesów rewitalizacji w województwie kujawsko-pomorskim. Każdy cel został opisany przy pomocy skwantyfikowanych wskaźników z określonymi wartościami bazowymi i docelowymi. Do każdego z celów rewitalizacji przypisano konkretne kierunki działań. Stanowią one zestawienie najważniejszych grup działań pozwalających na osiągnięcie założonych celów.

Schemat 5. Cel, kierunki działań i przedsięwzięcia

Źródło: Opracowanie własne.

7.2. Wskaźniki

Każdy z celów został opisany skwantyfikowanymi wskaźnikami, z określonymi wartościami bazowymi i docelowymi planowanymi do osiągnięcia w 2023 r.

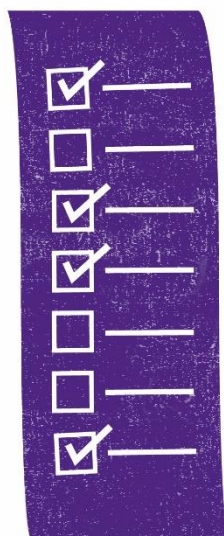
Tabela 12. Wskaźniki dla celów rewitalizacji

Nazwa wskaźnika	Rok bazowy	Rok docelowy
Cel rewitalizacji: Ożywienie i aktywizacja lokalnej społeczności oraz zwiększenie partycypacji w życiu społecznym mieszkańców obszaru rewitalizacji		
Liczba osób w wieku poprodukcyjnym, u których wzrosła aktywność społeczna	0	80
Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze	6,1%	4,2 %
Liczba nowopowstałych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury rekreacyjnej, turystycznej lub kulturalnej	0	1
Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	0	700 m ²
Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach – szt.	0	1
Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów	0	1000

Źródło: Opracowanie własne.

Rozdział 8.

Lista przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Dla zapewnienia osiągnięcia wyznaczonych celów oraz wyprowadzenia obszarów rewitalizowanych ze stanu kryzysowego, a także zrealizowania wytyczonych kierunków działań niezbędne jest wskazanie głównych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Na przedsięwzięcie rewitalizacyjne składa się projekt lub grupa projektów i innych działań w szczególności o charakterze społecznym, gospodarczym, urbanistycznym, budowlanym, środowiskowym, konserwatorskim, edukacyjnym, naukowym, zdrowotnym lub kulturalnym, wynikających z programu rewitalizacji i logicznie powiązanych z treścią oraz celami programu.

W poniższej tabeli wskazano kluczowe dla procesu rewitalizacji przedsięwzięcia oraz projekty rewitalizacyjne nastawione na rozwiązywanie zdiagnozowanych problemów.

Tabela 13. Główne projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa)	Przedsięwzięcie (nr, nazwa)	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ⁵	Opis projektu					
				Podmiot/y realizujący/e projekt	Zakres realizowanych Zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
CEL REWITALIZACJI: Ożywienie i aktywizacja lokalnej społeczności oraz zwiększenie partycypacji w życiu społecznym mieszkańców obszaru rewitalizacji									
KIERUNEK DZIAŁAŃ: 1. Zwiększenie aktywności i integracji mieszkańców									
Sołectwo 1 - Wielka Nieszawka	Aktywizacja społeczna seniorów oraz osób uzależnionych od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej	1. Społeczne Centrum Edukacji i Integracji Lokalnej	S	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej/ Gminne Centrum Kultury/ organizacje pozarządowe działające na terenie Gminy	Projekt stworzenia Społecznego Centrum Edukacji i Integracji Lokalnej zakłada realizację działań skierowanych do dwóch grup wykluczonych społecznie bądź zagrożonych wykluczeniem społecznym – seniorów i osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, w tym młodzieży, która stanowią ponad 60% osób korzystających z pomocy społecznej na terenie sołectwa Wielka Nieszawka. W ramach działań projektowych planuje się realizację inicjatyw o charakterze społecznym, edukacyjnym czy konsultacyjnym, które będą adresowane do każdej z grup odbiorców z osobna i które będą integrowały członków grupy docelowej. Dla seniorów i osób korzystających z pomocy społecznej (w tym młodzieży) planuje się m. in. zajęcia taneczne i baletowe, próby chórów seniorów i zajęcia komputerowe, zajęcia kulinarne, a także zajęcia na świeżym powietrzu w ramach powstałego przy budynku przy ulicy Leśnej 1 „Centrum Aktywności Fizycznej i Integracji w Małej Nieszawce przy ulicy Leśnej 1”. Dla	Mała Nieszawka, ul. Leśna 1, 87-103 Toruń	50.000,00	Prognozowane rezultaty: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna – 90 (w tym 80 seniorów i 10 osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej) Prognozowane produkty: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	Ewidencja uczestników projektu, dokumentacja projektowa.

⁵ S – społeczny, G-gospodarczy, Ś – środowiskowy, PF – przestrzenno-funkcyjny, T – techniczny

				<p>osób dorosłych uzależnionych od pomocy społecznej planuje się wsparcie psychologa oraz prawnika.</p> <p>Zajęcia, które będą miały na celu integrację wszystkich środowisk, do których zostanie skierowany projekt to przede wszystkim:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ spotkania z książką i wymiana czytanej literatury – zarówno osoby korzystające z pomocy społecznej jak i seniorzy podczas takich spotkań, będą zachęcać się wzajemnie do zapoznania się z literaturą, która odegrała ważną rolę w ich życiu. Osoba prezentująca daną pozycję literacką będzie miała za zadanie zachęcić pozostałe osoby do jej przeczytania, ▪ „oswajanie” komputera i telefonu komórkowego – spotkania polegające na wspólnej pracy seniorów i osób korzystających z pomocy społecznej (ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży) podczas których młodzież doskonale obeznana z obsługą komputera i telefonu komórkowego, będzie swoją wiedzą na ten temat dzielić się z seniorami, ▪ Spotkania kulinarne – wspólne gotowanie, przekazywanie młodemu pokoleniu dawnych receptur przygotowywania potraw, zaznajomienie seniorów z tajnikami kuchni nowoczesnej itp. ▪ Spotkania taneczno-baletowe integrujące osoby starsze oraz osoby korzystające z pomocy społecznej (ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży). <p>Dodatkowo w ramach realizacji projektu będzie istniała możliwość skorzystania z pomocy psychologicznej, prawnej bądź socjalnej, świadczonej przez specjalistów z każdej z tych dziedzin.</p> <p>Projekt zostanie zrealizowany wspólnie przez GOPS, Gminne Centrum Kultury we współpracy z innymi organizacjami pozarządowymi, grupami formalnymi i nieformalnymi.</p> <p>Osoby biorące udział w projekcie w ramach realizowanych</p>			[osoby] – 90	
--	--	--	--	--	--	--	--------------	--

				<p>inicjatyw będą zapraszać do udziału w nich mieszkańców innych sołectw w celu integracji całego środowiska Gminy Wielka Nieszawka</p> <p>Jednakże aby móc realizować wszystkie powyższe działania, niezbędnej jest stworzenie infrastruktury, w której mogłyby się odbywać powyżej opisane działania społeczne. W związku ze zdiagnozowanym problemem w sferze infrastrukturalnej, podkreślić należy, że sołectwo Wielka Nieszawka nie posiada żadnej infrastruktury edukacyjnej czy kulturalnej, w której mogłyby być realizowane wskazane inicjatywy. Taką możliwość daje jednak budynek zlokalizowany w sołectwie Mała Nieszawka. Dlatego też aby móc zrealizować zaplanowane działania społeczne, niezbędne jest zaadaptowanie ww. budynku na powyższe potrzeby. Obiekt ten w obecnym stanie technicznym nie nadaje się bowiem do przeprowadzenia projektów społecznych. Bez wykonania tej inwestycji, niemożliwe będzie ich zrealizowanie. Stąd konieczność realizacji projektu „Przebudowa budynku przy ul. Leśnej 1 w Małej Nieszawce w ramach zadania: Modernizacja budynku przy ul. Leśnej 1 w Małej Nieszawce wraz z infrastrukturą i zagospodarowaniem terenu w ramach rewitalizacji (LGD)”.</p>					
CEL REWITALIZACJI: Ożywienie i aktywizacja lokalnej społeczności oraz zwiększenie partycypacji w życiu społecznym mieszkańców obszaru rewitalizacji									
KIERUNEK DZIAŁAŃ: 2. Zapewnienie infrastruktury społecznej dostosowanej do potrzeb mieszkańców									
Sołectwo Mała Nieszawka Inwestycja poza obszarem rewitalizacji	2.1 Przebudowa budynku przy ul. Leśnej 1 w Małej Nieszawce w ramach zadania: Modernizacja budynku przy ul. Leśnej 1 w Małej Nieszawce wraz z infrastrukturą i	2. Przebudowa budynku przy ul. Leśnej 1 w Małej Nieszawce w ramach zadania: Modernizacja budynku przy ul. Leśnej 1 w Małej Nieszawce wraz z infrastrukturą	T	Gmina Wielka Nieszawka	<p>Aby móc realizować wszystkie działania w ramach projektu: „Społeczne Centrum Edukacji i Integracji Lokalnej”, niezbędnej jest stworzenie infrastruktury, w której mogłyby się odbywać powyżej opisane działania społeczne. W związku ze zdiagnozowanym problemem w sferze infrastrukturalnej, podkreślić należy, że sołectwo Wielka Nieszawka nie posiada żadnej infrastruktury edukacyjnej czy kulturalnej, w której mogłyby być realizowane wskazane inicjatywy. Taką możliwość daje jednak budynek zlokalizowany w sołectwie Mała Nieszawka. Dlatego też aby móc zrealizować zaplanowane działania społeczne, niezbędne jest zaadaptowanie ww.</p>	Mała Nieszawka, ul. Leśna 1	1 300 000,00 zł	<p>Prognozowane rezultaty: Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych Obszarów -1000</p> <p>Prognozowane produkty: Liczba nowopowstałych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury rekreacyjnej, turystycznej</p>	Protokół odbioru, dokumentacja projektowa.

	zagospodarowaniem terenu w ramach rewitalizacji (LGD)	i zagospodarowaniem terenu w ramach rewitalizacji (LGD)		<p>budynku na powyższe potrzeby.</p> <p>W ramach projektu planowane jest wykonanie następujących zadań:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Przebudowa ścian działowych w budynku wraz z zakupem mebli i wyposażenia w celu stworzenia dodatkowych sal zajęciowych dla potrzeby realizacji projektów społecznych; 2. Modernizacja toalet w celu dostosowania toalet do potrzeb osób niepełnosprawnych uczestniczących w projektach społecznych; 3. Remont Sali widowiskowej wraz z zakupem wyposażenia audiowizualnego w celu organizacji zajęć muzycznych prowadzonych w ramach projektów społecznych. W ramach zajęć zaplanowano cykliczne koncerty grup seniorów i osób uzależnionych od pomocy społecznej dla mieszkańców Gminy Wielka Nieszawka; 4. Dostosowanie sali do prowadzenia zajęć taneczno-baletowych w celu organizacji zajęć taneczno-baletowych dla seniorów i osób korzystających z pomocy społecznej; 5. Remont pomieszczeń serwerowni oraz zakup sprzętu komputerowego w celu zorganizowania zajęć komputerowych dla seniorów oraz osób korzystających z pomocy społecznej; 6. Prace remontowe na zewnątrz budynku polegające na: remoncie elewacji zewnętrznej wraz z miejscowymi naprawami orynnowania i obróbek blacharskich i instalacji odgromowej; remoncie podjazdu dla niepełnosprawnych w celu dostosowania budynku do założeń strategii „Europa 2020” oraz zapewnienia odporności modernizowanej infrastruktury na zmiany klimatu; 7. Budowa dwóch węzłów gastronomicznych wraz z modernizacją sali gastronomicznej w celu organizacji zajęć kulinarnych dla seniorów oraz osób korzystających z pomocy społecznej; 8. Montaż monitoring wewnętrzny obiektu oraz 		<p>lub kulturalnej - 1</p> <p>Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach - 1</p> <p>Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją - 700m².</p>	
--	---	---	--	--	--	--	--

				<p>budowa instalacji teletechnicznej obiektu w celu poprawy bezpieczeństwa osób uczestniczących w zajęciach prowadzonych w ramach projektów społecznych;</p> <p>9. Budowa monitoringu zewnętrznego oraz oświetlenia na przyległym terenie zewnętrznym na którym będą prowadzone zajęcia sportowe w ramach powstałego: „Centrum Aktywności Fizycznej i Integracji w Małej Nieszawce przy ulicy Leśnej,, - budowa oświetlenia i monitoringu zapewni bezpieczeństwo osób uczestniczących w zajęciach. Wybudowane Centrum posiada dwie strefy seniora z urządzeniami do ćwiczeń, strefę młodzieży, strefę malucha, strefę kulturalistyczną oraz siłownię plenerową.</p>				
--	--	--	--	---	--	--	--	--

Rozdział 9.

Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji

9.1. Formuła projektów zintegrowanych

9.2. Komplementarność przestrzenna i problemowa

9.3. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

9.4. Komplementarność źródeł finansowania

9.5. Komplementarność międzyokresowa

9.1. Formuła projektów zintegrowanych

Podczas programowania procesu rewitalizacji nadrzędną zasadą jaką kierowano się przy wyborze projektów rewitalizacyjnych było zapewnienie ich komplementarności w różnych wymiarach, przede wszystkim przestrzennym, problemowym, proceduralno - instytucjonalnym oraz komplementarnością źródeł finansowania.

Koncepcja projektów zintegrowanych

Zastosowano również tzw. formułę projektów zintegrowanych, która polega na tym, że w przypadku realizacji projektów infrastrukturalnych są one jedynie niezbędną bazą umożliwiającą realizację projektów finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego, ukierunkowanych na rozwiązywanie zdiagnozowanych problemów społecznych występujących na obszarze wskazanym do rewitalizacji (Wielka Nieszawka). Przy czym **projekty infrastrukturalne pełnią jedynie funkcję uzupełniającą** dla projektów społecznych, a ich realizacja jest niezbędna dla prowadzenia działań społecznych. Ponadto projekty rewitalizacyjne będą komplementarne z działaniami społecznymi i kulturowymi realizowanymi cyklicznie przez Gminę Wielka Nieszawka oraz np. przez grupy nieformalne, co pozytywnie wpłynie na zasięg i moc oddziaływania przedsięwzięć planowanych w ramach rewitalizacji.

Poniższa tabela przedstawia koncepcję zintegrowania poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych wraz z projektami realizowanymi w ramach tych przedsięwzięć.

Tabela 14. Koncepcja zintegrowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Wielka Nieszawka	
Projekt wiodący	Projekt uzupełniający
1. Społeczne Centrum Edukacji i Integracji Lokalnej	2. Przebudowa budynku przy ul. Leśnej 1 w Małej Nieszawce w ramach zadania: Modernizacja budynku przy ul. Leśnej 1 w Małej Nieszawce wraz z infrastrukturą i zagospodarowaniem terenu w ramach rewitalizacji (LGD).
Uzasadnienie zintegrowania	
<p>W Wielkiej Nieszawce w wyniku przeprowadzonej diagnozy zostały zidentyfikowane następujące problemy społeczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> wysoki stopień uzależnienia od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej – udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na tym obszarze wyniósł 6,1%, przy średniej dla Gminy wynoszącej 5,8%, Zaawansowanie procesu starzenia się społeczeństwa – stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na tym obszarze wynosi 22,5% przy średniej dla Gminy wynoszącej 16,8%. <p>Ponadto zdiagnozowano problem w sferze infrastrukturalnej w postaci braku jakiegokolwiek infrastruktury edukacyjnej i kulturalnej na terenie sołectwa Wielka Nieszawka.</p> <p>Aby przeciwdziałać zdiagnozowanym problemom będącym przyczyną stanu kryzysowego na obszarze sołectwa Wielka Nieszawka zaplanowano działania mające na celu aktywizację społeczną mieszkańców sołectwa wykluczonych społecznie bądź zagrożonych wykluczeniem społecznym. Działania te będą realizowane w ramach projektu wiodącego, którym jest „Społeczne Centrum Edukacji i Integracji Lokalnej”</p> <p>Projekt stworzenia Społecznego Centrum Edukacji i Integracji Lokalnej zakłada realizację działań skierowanych do dwóch grup wykluczonych społecznie bądź zagrożonych wykluczeniem społecznym – seniorów i osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, ze szczególnym uwzględnieniem osób do lat 17, które stanowią ponad 60% osób korzystających z pomocy społecznej na terenie sołectwa Wielka Nieszawka.</p> <p>W ramach działań projektowych planuje się realizację inicjatyw o charakterze społecznym, edukacyjnym czy konsultacyjnym, które będą adresowane do każdej z grup odbiorców z osobna i które będą integrowały członków grupy docelowej.</p> <p>Dla seniorów i osób korzystających z pomocy społecznej planuje się m. in. zajęcia taneczne i baletowe, próby</p>	

chórów seniorów i zajęcia komputerowe, zajęcia kulinarne, a także zajęcia na świeżym powietrzu w ramach powstałego przy budynku przy ulicy Leśnej 1 „Centrum Aktywności Fizycznej i Integracji w Małej Nieszawce przy ulicy Leśnej 1”

Zajęcia, które będą miały na celu integrację wszystkich środowisk, do których zostanie skierowany projekt to przede wszystkim:

- spotkania z książką i wymiana czytanej literatury – zarówno osoby korzystające z pomocy społecznej (w tym młodzież) jak i seniorzy podczas takich spotkań, będą zachęcać się wzajemnie do zapoznania się z literaturą, która odegrała ważną rolę w ich życiu. Osoba prezentująca daną pozycję literacką będzie miała za zadanie zachęcić pozostałe osoby do jej przeczytania,
- „oswajanie” komputera i telefonu komórkowego – spotkania polegające na wspólnej pracy seniorów i osób korzystających z pomocy społecznej (w tym młodzieży), podczas których młodzież doskonale obeznana z obsługą komputera i telefonu komórkowego, będzie swoją wiedzą na ten temat dzielić się z seniorami,
- Spotkania kulinarne – wspólne gotowanie, przekazywanie młodemu pokoleniu dawnych receptur przygotowywania potraw, zaznajomienie seniorów z tajnikami kuchni nowoczesnej itp.
- Spotkania taneczno-baletowe integrujące osoby starsze oraz osoby korzystające z pomocy społecznej (ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży).

Dodatkowo w ramach realizacji projektu będzie istniała możliwość skorzystania z pomocy psychologicznej, prawnej bądź socjalnej, świadczonej przez specjalistów z każdej z tych dziedzin.

Projekt zostanie zrealizowany wspólnie przez GOPS i Gminne Centrum Kultury we współpracy z innymi organizacjami pozarządowymi, grupami formalnymi i nieformalnymi.

Osoby biorące udział w projekcie w ramach realizowanych inicjatyw będą zapraszać do udziału w nich mieszkańców innych sołectw w celu integracji całego środowiska Gminy Wielka Nieszawka.

Jednakże aby móc realizować wszystkie powyższe działania, niezbędnej jest stworzenie infrastruktury, w której mogłyby się odbywać powyżej opisane działania społeczne. W związku ze zdiagnozowanym problemem w sferze infrastrukturalnej, podkreślić należy, że sołectwo Wielka Nieszawka nie posiada żadnej infrastruktury edukacyjnej czy kulturalnej, w której mogłyby być realizowane wskazane inicjatywy. Taką możliwość daje jednak budynek zlokalizowany w sołectwie Mała Nieszawka. Dlatego też aby móc zrealizować zaplanowane działania społeczne, **niezbędne jest** zaadaptowanie ww. budynku na powyższe potrzeby. Obiekt ten w obecnym stanie technicznym nie nadaje się bowiem do przeprowadzenia projektów społecznych. Bez wykonania tej inwestycji, **niemożliwe** będzie ich zrealizowanie. Stąd **konieczność** realizacji projektu „Przebudowa budynku przy ul. Leśnej 1 w Małej Nieszawce w ramach zadania: Modernizacja budynku przy ul. Leśnej 1 w Małej Nieszawce wraz z infrastrukturą i zagospodarowaniem terenu w ramach rewitalizacji (LGD)”. Projekt będzie polegał na remoncie istniejącego budynku Gminnego Centrum Kultury polegający na zmianie powierzchni istniejących pomieszczeń w zakresie ścian działowych oraz otworów drzwiowych w celu dostosowania ich do nowych funkcji, pracach remontowych na zewnątrz budynku, zakupie wyposażenia oraz pracach polegających na stworzeniu infrastruktury i zagospodarowaniu terenu.

Założenia projektu infrastrukturalnego w kontekście realizacji projektu społecznego:

- Przebudowa ścian działowych w budynku wraz z zakupem mebli i wyposażenia w celu stworzenia dodatkowych sal zajęciowych dla potrzeby realizacji projektów społecznych;
- Modernizacja toalet w celu dostosowania toalet do potrzeb osób niepełnosprawnych uczestniczących w projektach społecznych;
- Remont Sali widowiskowej wraz z zakupem wyposażenia audiowizualnego w celu organizacji zajęć muzycznych prowadzonych w ramach projektów społecznych. W ramach zajęć zaplanowano cykliczne koncerty grup seniorów i osób uzależnionych od pomocy społecznej dla mieszkańców Gminy Wielka Nieszawka;
- Dostosowanie sali do prowadzenia zajęć taneczno-baletowych w celu organizacji zajęć taneczno-baletowych dla seniorów i osób korzystających z pomocy społecznej;
- Remont pomieszczeń serwerowni oraz zakup sprzętu komputerowego w celu zorganizowania zajęć komputerowych dla seniorów oraz osób korzystających z pomocy społecznej;
- Prace remontowe na zewnątrz budynku polegające na: remoncie elewacji zewnętrznej wraz z miejscowymi naprawami orynnowania i obróbek blacharskich i instalacji odgromowej; remoncie podjazdu dla niepełnosprawnych w celu dostosowania budynku do założeń strategii „Europa 2020” oraz zapewnienia odporności modernizowanej infrastruktury na zmiany klimatu;
- Budowa dwóch węzłów gastronomicznych wraz z modernizacją sali gastronomicznej w celu organizacji zajęć kulinarnych dla seniorów oraz osób korzystających z pomocy społecznej;
- Montaż monitoring wewnętrznego obiektu oraz budowa instalacji teletechnicznej obiektu w celu poprawy bezpieczeństwa osób uczestniczących w zajęciach prowadzonych w ramach projektów społecznych;

- Budowa monitoringu zewnętrznego oraz oświetlenia na przyległym terenie zewnętrznym na którym będą prowadzone zajęcia sportowe w ramach powstałego: „Centrum Aktywności Fizycznej i Integracji w Małej Nieszawce przy ulicy Leśnej,, - budowa oświetlenia i monitoringu poprawi bezpieczeństwo osób uczestniczących w zajęciach. Wybudowane Centrum posiada dwie strefy seniora z urządzeniami do ćwiczeń, strefę młodzieży, strefę malucha, strefę kallanistyczną oraz siłownię plenerową.

Jak wskazano wyżej realizacja projektu infrastrukturalnego jest inwestycją niezbędną do wykonania planowanych działań społecznych. Jedynie przeprowadzenie obu projektów w formule zintegrowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych pozwoli osiągnąć planowane efekty w postaci:

- zwiększenia aktywności społecznej u 90 osób, w tym 80 seniorów i 10 osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej.

Powyższe działania mają na celu wyprowadzenie obszaru sołectwa Wielka Nieszawka ze stanu kryzysowego i osiągnięcie celu rewitalizacji w postaci zwiększenia partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej.

9.2. Komplementarność przestrzenna i problemowa

Wszystkie projekty rewitalizacyjne ze względu na brak infrastruktury, będą realizowane w sołectwie Mała Nieszawka, natomiast zasięg ich oddziaływania będzie dużo większy niż wyznaczony obszar rewitalizacji. Realizowane projekty będą wpływać na wszystkich mieszkańców tych sołectw oraz sołectw sąsiednich. Dzięki tak dużemu promieniowaniu zaplanowanych projektów zapewnione zostanie, że program rewitalizacji będzie efektywnie oddziaływał na cały obszar dotknięty kryzysem.

Prowadzone działania nie spowodują przenoszenia problemów z obszarów rewitalizacji na inne obszary. Nie będą również prowadzić do niepożądanych efektów społecznych takich jak segregacja społeczna i wykluczenie.

W Wieloletniej Prognozie Finansowej Gminy Wielka Nieszawka zawartych jest szereg inwestycji, które nie będą prowadzone w ramach rewitalizacji, a które zostaną zrealizowane zarówno na obszarze rewitalizacji, jak i poza nim i będą oddziaływać na obszar rewitalizacji w sposób bezpośredni lub pośredni przyczyniając się do osiągnięcia celów rewitalizacji i wyprowadzenia tego obszaru ze stanu kryzysowego. Wśród tych przedsięwzięć znajdują się następujące działania:

- Centrum Obsługi Mieszkańców w Wielkiej Nieszawce;
- Centrum Społeczno-Kulturalne w Wielkiej Nieszawce;
- Przedszkole Publiczne w Małej Nieszawce;
- Droga dla rowerów Mała Nieszawka-Wielka Nieszawka-Cierpice – Poprawa bezpieczeństwa i komfortu życia.

W ramach LPR nie planuje się przeznaczenia nowych terenów pod zabudowę czy lokali na mieszkania socjalne.

Zaplanowane projekty rewitalizacyjne dopełniają się tematycznie, a program rewitalizacji będzie oddziaływał na obszar rewitalizacji w niezbędnych aspektach (tj. społecznym i przestrzenno-funkcyjnym). Tym samym prowadzona rewitalizacja ma charakter kompleksowy, a nie fragmentaryczny, a realizowane projekty doprowadzą wskazany obszar do pożądanego stanu, o którym mowa w rozdziale 9. *Cele rewitalizacji i kierunki działań*. Podczas podejmowania strategicznych decyzji przez samorząd lokalny na innych polach, pod uwagę brane będą zaplanowane działania rewitalizacyjne, aby zapewnić lepszą koordynację tematyczną i organizacyjną działań administracji. Należy wskazać, że program rewitalizacji wykazuje zgodność z dokumentami strategicznymi m. in. na poziomie lokalnym, tak więc już na poziomie programowania rewitalizacji została zapewniona komplementarność problemowa.

Podczas tworzenia, a także na etapie realizacji programu rewitalizacji Gmina bierze pod uwagę wzajemne powiązania pomiędzy projektami realizowanymi na obszarze rewitalizacji, jak i poza nim. Dzięki osadzeniu struktury zarządzania programem rewitalizacji w ramach Urzędu Gminy Wielka

Nieszawka zapewnione zostało, że wszelkie działania podejmowane w Gminie na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki zostaną skoordynowane. Podmiot zarządzający rewitalizacją w Gminie przed podjęciem decyzji o realizacji innych inwestycji nie wskazanych w programie (realizowanych zarówno na obszarze, jak i poza nim będzie sprawdzał czy planowane przedsięwzięcie jest zgodne z założeniami programu rewitalizacji). W razie stwierdzenia niezgodności podjęte zostaną odpowiednie działania celem dostosowania danego przedsięwzięcia tak, aby nie kolidowało ono z celami programu rewitalizacji. Dla zachowania komplementarności przestrzennej podmiot zarządzający procesem rewitalizacji w Gminie będzie prowadził ciągłą analizę następstw podejmowanych decyzji przestrzennych w skali całej gminy i jej otoczenia (jak np. przeznaczanie nowych terenów pod zabudowę) dla zapewnienia skuteczności programu rewitalizacji. Szczegółowo sposoby zarządzania programem rewitalizacji opisano w rozdziale 12. Dzięki zapewnieniu (i stałemu sprawdzaniu) komplementarności przestrzennej, projekty rewitalizacyjne wywołają skuteczną poprawę całego obszaru rewitalizacji (a nie punktowo, w pojedynczych miejscach). Poszczególne projekty rewitalizacyjne wzajemnie się dopełniają i zachodzi pomiędzy nimi efekt synergii.

Schemat 6. Projekt zintegrowany

Źródło: Opracowanie własne.

Powiązania działań rewitalizacyjnych ze strategicznymi decyzjami Gminy na innych polach

Podczas tworzenia, a także na etapie realizacji programu rewitalizacji Gmina bierze pod uwagę wzajemnie powiązania pomiędzy projektami realizowanymi na obszarze rewitalizacji, jak i poza nim. Należy podkreślić, że na etapie tworzenia programu zadbano o to, aby pozostawał on spójny z innymi dokumentami strategicznymi. Jest to wyjątkowo istotne z uwagi na znaczenie realizacji programu dla sprawnej implementacji pozostałych instrumentów rozwoju gminy, a także np. dla możliwości pozyskiwania środków z funduszy strukturalnych, itp. Wskazane w programie **projekty rewitalizacyjne nie kolidują z innymi przedsięwzięciami planowanymi do realizacji przez Gminę Wielka Nieszawka**. Prowadzone w ramach rewitalizacji działania nie będą powodowały przenoszenia problemów z obszarów rewitalizacji na inne obszary, nie będą skutkowały przesuwaniem problemów na inne obszary lub prowadziły do niepożądanych efektów społecznych takich jak segregacja społeczna i wykluczenie. Powyższe zostanie zapewnione dzięki temu, że zaplanowane działania koncertują się na rozwiązaniu zastanych problemów u ich źródła, czyli na obszarze, na którym zostały zdiagnozowane. **W programie nie planuje się przedsięwzięć, które wiązałyby się z czasowym lub z stałym przenoszeniem problemów na inne obszary.**

Celem działań zarówno tych prowadzonych na obszarze rewitalizacji, jak i poza nim jest zrównoważony rozwój Gminy Wielka Nieszawka oraz stałe podnoszenie jakości i komfortu życia jej mieszkańców. Tym samym **wszystkie podejmowane przez Gminę działania (rewitalizacyjne lub nie) służą osiągnięciu wspólnego celu.**

Dzięki osadzeniu struktury zarządzania programem rewitalizacji w ramach Urzędu Gminy zapewnione zostało, że wszelkie działania podejmowane w Gminie na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki zostaną skoordynowane. Podmiot zarządzający rewitalizacją w Gminie przed podjęciem decyzji o realizacji innych inwestycji nie wskazanych w programie (realizowanych zarówno na obszarze, jak i poza nim) będzie sprawdzał czy planowane przedsięwzięcie jest zgodne z założeniami programu rewitalizacji. W razie stwierdzenia niezgodności podjęte zostaną odpowiednie działania celem dostosowania danego przedsięwzięcia tak, aby nie kolidowało ono z celami programu rewitalizacji. Dla zachowania komplementarności przestrzennej podmiot zarządzający rewitalizacją w Gminie Wielka Nieszawka będzie prowadził ciągłą analizę następstw podejmowanych decyzji przestrzennych w skali całej gminy i jej otoczenia dla zapewnienia skuteczności programu rewitalizacji. Szczegółowo sposoby zarządzania programem rewitalizacji opisano w rozdziale 12.

9.3. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Przedstawiony w rozdziale 12. *System zarządzania realizacją programu rewitalizacji* został zaprojektowany w taki sposób aby zapewnić efektywne współdziałanie różnych instytucji na jego rzecz (samorządu gminnego i jego jednostek organizacyjnych oraz pomocniczych, organizacji pozarządowych, sektora przedsiębiorców i mieszkańców) oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur. System zarządzania programem rewitalizacji został osadzony w systemie działania i zarządzania gminy Wielka Nieszawka w związku z czym zapewniona jest komplementarność proceduralna i instytucjonalna.

9.4. Komplementarność źródeł finansowania

Projekty rewitalizacyjnej zawarte w niniejszym programie będą finansowane w oparciu o uzupełniające się środki z Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR). Bedzie to polegać na realizacji projektów o charakterze zintegrowanym, czyli projektów społecznych i infrastrukturalnych służących osiągnięciu wspólnego celu. Źródła finansowania poszczególnych projektów zostały wskazane w rozdziale 11. Na etapie tworzenia programu

rewitalizacji ani osoby prywatne, ani przedsiębiorcy nie byli zainteresowani włączeniem się w proces rewitalizacji, dlatego w programie brak prywatnych źródeł finansowania i łączenia ich ze środkami publicznymi. Jednak ze względu na długi okres realizacji programu (do 2023 r.) nie wyklucza się nawiązania takiej współpracy w przyszłości i realizacji projektów finansowanych ze środków publicznych i prywatnych.

9.5. Komplementarność międzyokresowa

W latach 2007-2013 na terenie Gminy Wielka Nieszawka realizowano szereg projektów, które świadczą o tym, że działań podjęte w ramach rewitalizacji stanowią kontynuację dotychczasowych kierunków działań. Wśród nich znalazły się m. in. projekty zawarte w poniższej tabeli.

Tabela 15. Lista projektów zrealizowanych przez Gminę Wielka Nieszawka

Tytuł projektu	Nazwa beneficjenta	Wartość projektu [zł]	Dofinansowanie z EU [zł]	Fundusz	Działanie
Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie gm. Wielka Nieszawka	Gmina Wielka Nieszawka	3384372.88	1516854.74	fundusz: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego program: Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego działanie: 3.1. Obszary wiejskie	ochrona środowiska
Przebudowa wiaduktu drogowego w ciągu drogi gminnej nr 100911C Dybowo-Jarki w km 1+200 nad linią kolejową Kutno-Piła w km 121+010 w miejscowości Cierpice	Gmina Wielka Nieszawka	3419673.96	499956.33	fundusz: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego program: Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego działanie: 1.1. Infrastruktura drogowa	Transport
Radosne przedszkole	Gmina Wielka Nieszawka	174487.50	148314.38	fundusz: Europejski Fundusz Społeczny program: Program Operacyjny Kapitał Ludzki działanie: 9.1. Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty poddziałanie: 9.1.1 Zmniejszanie nierówności w stopniu	nauka i edukacja

				upowszechnienia edukacji przedszkolnej	
Indywidualizacja procesu nauczania i wychowania uczniów klas I-III szkół podstawowych	Gmina Wielka Nieszawka	67541.70	57410.45	fundusz: Europejski Fundusz Społeczny program: Program Operacyjny Kapitał Ludzki działanie: 9.1. Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty poddziałanie: 9.1.2 Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów z grup o utrudnionym dostępie do edukacji oraz zmniejszanie różnic w jakości usług edukacyjnych	nauka i edukacja

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Mapy dotacji: www.mapadotacji.gov.pl.

Rozdział 10.

Mechanizmy włączenia interesariuszy w proces rewitalizacji

10.1. Interesariusze rewitalizacja

10.2. Formy partycypacji społecznej

10.3. Konsultacje społeczne w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

10.4. Konsultacje społeczne projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji

10.5. Partycypacja społeczna na etapie wdrażania i monitorowania

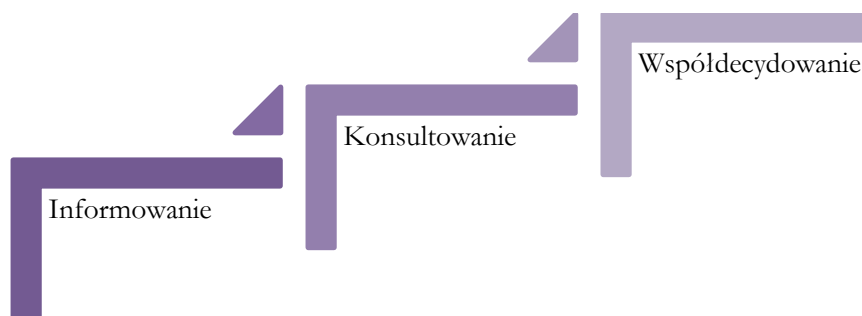

10.1. Interesariusze rewitalizacji

Partycypacja społeczna jest nieodłącznym elementem procesu rewitalizacji i stanowi fundament działań na każdym etapie tego procesu (diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, monitorowanie). Partycypacja powinna być ukierunkowana na możliwie dojrzałe formy uczestnictwa społeczności w podejmowaniu decyzji, które jej dotyczą. Nie powinna ograniczać się jedynie do informowania (np. w formie spotkań, dyskusji i warsztatów) czy konsultowania działań władz lokalnych. Procesowi rewitalizacji powinny towarzyszyć zaawansowane metody partycypacji, takie jak współdecydowanie, aktywne uczestnictwo w projektach czy kontrola obywatelska.

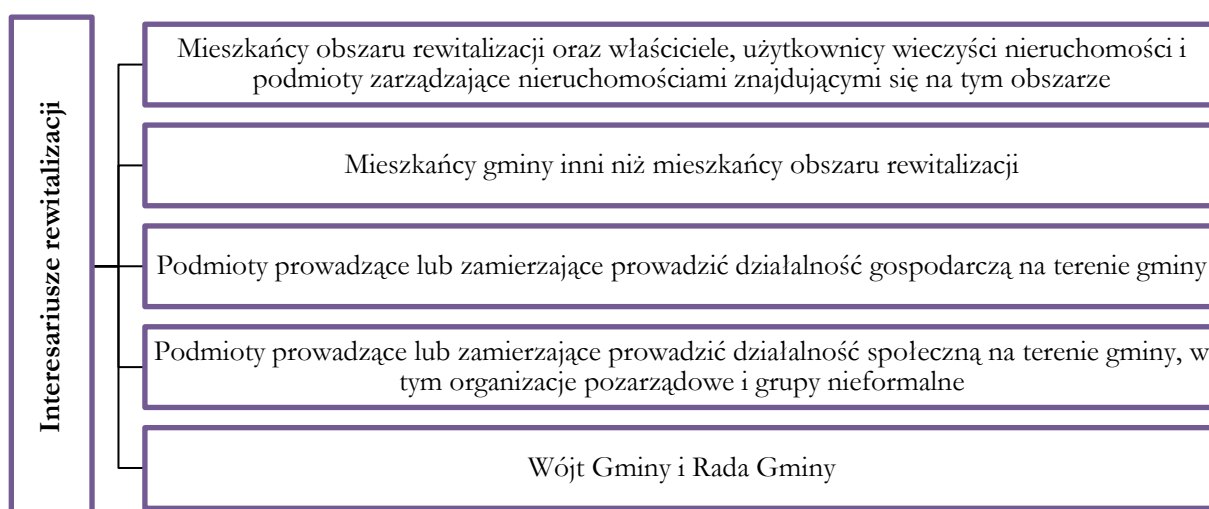
Schemat 7. Stopień zaangażowania interesariuszy w partycypację społeczną

Źródło: Opracowanie własne

Ideą rewitalizacji jest wyprowadzenie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, poprzez prowadzone w sposób kompleksowy, zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, które są skoncentrowane terytorialnie i prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie lokalnego programu rewitalizacji. Podmioty zaliczane do interesariuszy rewitalizacji przedstawia poniższy schemat.

Schemat 8. Interesariusze rewitalizacji

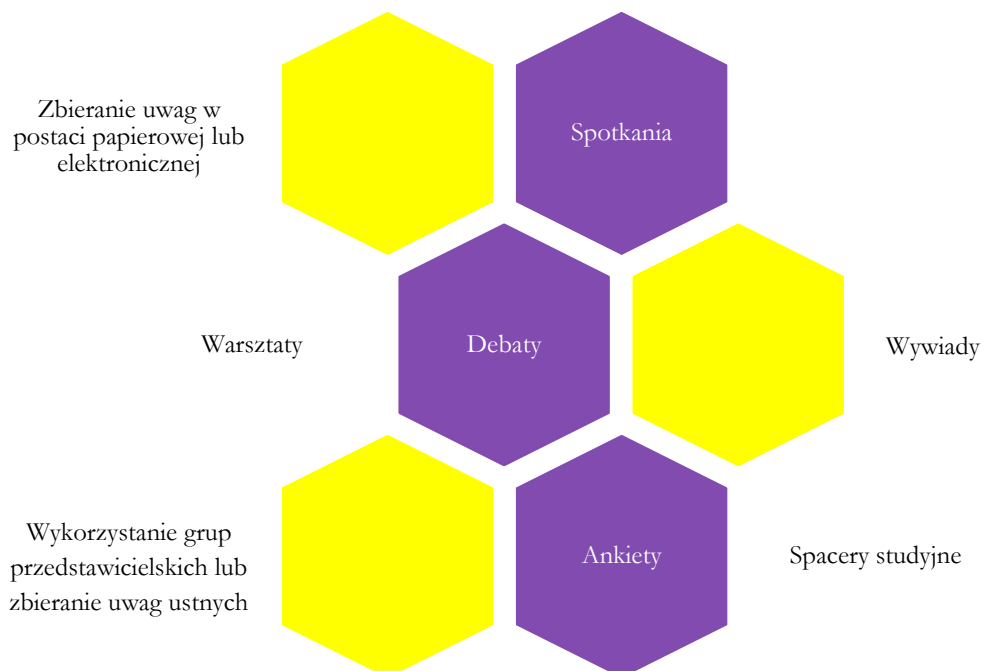

Źródło: Opracowanie własne

10.2. Formy partycypacji społecznej

Aktywne uczestnictwo interesariuszy w procesie rewitalizacji zapewniają konsultacje społeczne. Ich formy przedstawia poniższy schemat.

Schemat 9. Formy konsultacji społecznych

Źródło: Opracowanie własne

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Wielka Nieszawka został wypracowywany przez samorząd gminny we współpracy z lokalnymi organizacjami pozarządowymi i poddany dyskusji w oparciu o diagnozę lokalnych problemów: społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych. Prace nad przygotowaniem programu opierały się na współpracy z grupami interesariuszy. O spotkaniach konsultacyjnych poinformowani zostali mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz pozostałych sołectw Gminy, lokalni przedsiębiorcy, urzędnicy, radni, przedstawiciele organizacji pozarządowych i grup nieformalnych. W spotkaniach konsultacyjnych udział wzięli mieszkańcy, przedstawiciele organizacji pozarządowych, radni i urzędnicy. Przedsiębiorcy nie wykazali zainteresowania uczestnictwem w programowaniu procesu rewitalizacji. Jedną z lokalnych organizacji pozarządowych zgłosiła propozycję projektową realizacji projektu stworzenia Społecznego Centrum Edukacji i Integracji Lokalnej. Przedsiębiorcy ani osoby prywatne nie zgłosiły żadnych propozycji projektowych.

10.3. Konsultacje społeczne w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Konsultacje społeczne diagnozy dotyczącej wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji trwały **od 17 sierpnia do 9 września 2016 r.** W tym czasie odbyło się spotkanie z mieszkańcami, zbierane były uwagi do konsultowanych materiałów oraz przeprowadzone zostały ankiety.

Tabela 16. Formy konsultacji społecznych wykorzystane na etapie diagnozowania

Formy konsultacji społecznych	Opis przebiegu konsultacji
<p>Zbieranie uwag w postaci papierowej lub elektronicznej</p> 	<p>W terminie od 17 sierpnia do 9 września 2016 r. trwały konsultacje społeczne podczas których interesariusze mieli możliwość wnoszenia uwag do diagnozy dotyczącej wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji za pomocą formularza konsultacji społecznych (wzór formularza przedstawia załącznik nr 1).</p> <p>Formularz uwag był dostępny na stronie www.wielkianieszawka.pl oraz w siedzibie Urzędu Gminy. Wypełniony formularz konsultacji można było przekazać e-mailem, przesłać pocztą tradycyjną na adres Urzędu Gminy lub dostarczyć osobiście do Urzędu.</p>
<p>Spotkania</p> 	<p>Spotkanie z mieszkańcami oraz NGO z obszaru rewitalizacji, które odbyło się 6 września 2016 r. w Wielkiej Nieszawce. W celu ułatwienia zrozumienia prezentowanych treści i odniesienie się do nich, na spotkaniach wykorzystano wizualizację w postaci prezentacji graficznej. Przebieg spotkań wyglądał następująco:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Powitanie uczestników spotkania, • Etapy prac nad Lokalnym Programem Rewitalizacji, • Podstawowe pojęcia związane z rewitalizacją, • Zasięg obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na mapie, • Diagnoza obszaru rewitalizacji: <ol style="list-style-type: none"> a) kryzysowe zjawiska w sferze społecznej, b) kryzysowe zjawiska w pozostałych sferach, c) potencjały obszaru, d) problemy obszaru, • Dyskusja na temat plusów i minusów danego obszaru, wizji jego rozwoju, celów rozwojowych i przedsięwzięć, • Przypomnienie o toczących się konsultacjach • Ankieta (opis znajduje się w dalszej części tabeli)
<p>Debaty</p> 	<p>Deбата była jednym z elementów spotkania z mieszkańcami obszaru rewitalizacji. Uczestnicy debaty starali się odpowiedzieć na następujące pytania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jakie są plusy i minusy zamieszkiwania w danej miejscowości – dobre i złe strony tego obszaru? • Jak dany obszar powinien wyglądać w przyszłości? • Jakie cele rozwojowe należy postawić? • Jakie przedsięwzięcia należy podjąć w ramach rewitalizacji aby osiągnąć cele i zrealizować wizję?
<p>Ankiety</p> 	<p>Podczas konsultacji społecznych diagnozy obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, w terminie od 17 sierpnia do 9 września 2016 r. przeprowadzono ankietę dotyczącą obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Celem badania było poznanie opinii mieszkańców na temat aktualnych problemów, czynników i zjawisk kryzysowych występujących na obszarach zdegradowanych gminy oraz potrzeb i oczekiwanych działań w zakresie rewitalizacji, mających na celu ich ożywienie społeczno-gospodarcze. Ankietę przeprowadzono także podczas spotkań z mieszkańcami obszarów</p>

	<p>rewitalizacji.</p> <p>Ankieta była dostępna na stronie www.wielkanieszawka.pl oraz w siedzibie Urzędu Gminy. Wypełnioną ankietę można było przekazać e-mailem, przesłać pocztą tradycyjną na adres Urzędu Gminy lub dostarczyć osobiście do Urzędu.</p>
--	--

Źródło: Opracowanie własne

Zdjęcie 4. Informacje o konsultacjach społecznych diagnozy obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Źródło: www.wielkaniemiszawka.pl

Zdjęcie 5. Informacja w prasie „Nowości” na temat konsultacji społecznych dotyczących opracowania programu rewitalizacji

Źródło: *Nowości*.

10.4. Konsultacje społeczne projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji

Konsultacje społeczne projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji trwały **od 20 do 30 października 2016 r.** W tym czasie zbierane były uwagi (ustne, pisemne i elektroniczne) do projektu programu rewitalizacji.

Tabela 17. Formy konsultacji społecznych wykorzystane w procesie przygotowania programu na etapie programowania

Formy konsultacji społecznych	Opis przebiegu konsultacji
<p>Zbieranie uwag w postaci papierowej lub elektronicznej</p> 	<p>W terminie od 20 do 30 października 2016 r. trwały konsultacje społeczne, podczas których interesariusze mieli możliwość wnoszenia uwag do projektu programu rewitalizacji za pomocą formularza konsultacji społecznych (wzór formularza przedstawia załącznik nr 2).</p> <p>Formularz uwag był dostępny na stronie www.wielkanieszawka.pl oraz w siedzibie Urzędu Gminy. Wypełniony formularz konsultacji można było przekazać e-mailem, przesłać pocztą tradycyjną na adres Urzędu Gminy lub dostarczyć osobiście do Urzędu.</p>
<p>Spotkania</p> 	<p>Spotkanie z mieszkańcami obszaru rewitalizacji, pozostałymi mieszkańcami gminy oraz NGO odbyło się dnia 27 października 2016 r. w Ośrodku Kultury w Małej Nieszawce. Uczestnikom spotkania przedstawiono treść projektu programu rewitalizacji. W celu ułatwienia zrozumienia prezentowanych treści i odniesienie się do nich, na spotkaniach wykorzystano wizualizację w postaci prezentacji graficznej. Wszyscy zainteresowani mieli możliwość zgłaszania podczas spotkania swoich uwag do dokumentu.</p>
<p>Uwagi ustne</p> 	<p>Inną formą prowadzonych konsultacji było zbieranie uwag ustnych. Wszyscy zainteresowani mieli możliwość osobistego lub telefonicznego kontaktu z wyznaczonym pracownikiem Urzędu Gminy, który odpowiadał na uwagi i pytania w zakresie konsultowanych dokumentów ich treści.</p>

Źródło: Opracowanie własne

Zdjęcie 6. Informacje o konsultacjach społecznych projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji

GMINA WIELKA NIESZAWKA - INTERNETOWY PORTAL INFORMACYJNY

Dzisiaj jest: Piątek, 28.10.2016

» ustaw jako stronę startową » dodaj do ulubionych

Szukaj

» AKTUALNOŚCI

» OSTRZEŻENIA METEO

» O GMINIE

» WÓJT GMINY

» URZĄD GMINY

» BUDŻET PARTYCYPACYJNY

» SOŁECTWA

» OŚWIATA

» KULTURA

» SPORT

» TURYSTYKA

» SPORT

» TURYSTYKA

» ZDROWIE

» ODPADY KOMUNALNE

» GMINNY OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ

» ŚWIADCZENIA RODZINNE

» FUNDUSZ ALIMENTACYJNY

» RODZINA 500+

» GMINNA KOMISJA DS

Strona główna » Mapa serwisu

Szanowni Państwo,

Zapraszamy do udziału w dyskusji i uczestnictwa w konsultacjach społecznych dotyczących projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Wielka Nieszawka na lata 2016-2020.

Konsultacje przeprowadzone zostaną w okresie od 20 do 30 października 2016 r. w formie:

- uwag w postaci papierowej lub elektronicznej składanych poprzez formularz konsultacji,
- spotkania konsultacyjnego.

Wypełniony formularz konsultacji można przekazać w terminie od 20 do 30 października 2016 r.:

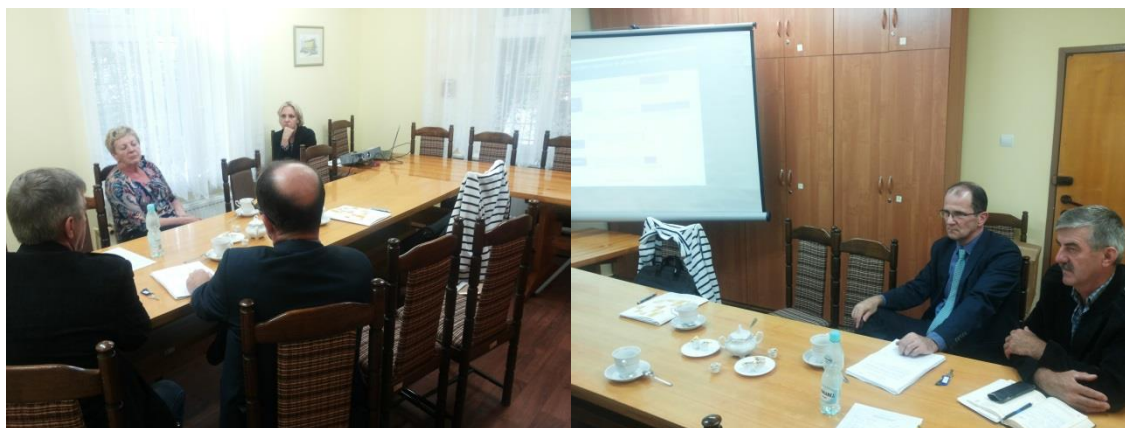
- bezpośrednio do Urzędu Gminy Wielka Nieszawka – Sekretariat, ul. Toruńska 12, 87-165 Cierpice
- bezpośrednio do Urzędu Gminy Wielka Nieszawka – Sekretariat, ul. Toruńska 12, 87-165 Cierpice
- drogą elektroniczną na adres mailowy: wkniesz@wielkaniemiszawka.io.pl
- drogą korespondencyjną na adres: Urząd Gminy Wielka Nieszawka, ul. Toruńska 12, 87-165 Cierpice

Serdecznie zapraszamy do wzięcia udziału w spotkaniu konsultacyjnym, które odbędzie się dn. 27 października 2016 r. o godz. 15.00 w Ośrodku Kultury przy ul. Leśnej 1 w Małej Nieszawce.

Do pobrania:

- » [Projekt programu](#)
- » [Formularz konsultacji](#)

Zdjęcie 7. Konsultacje społeczne – spotkania

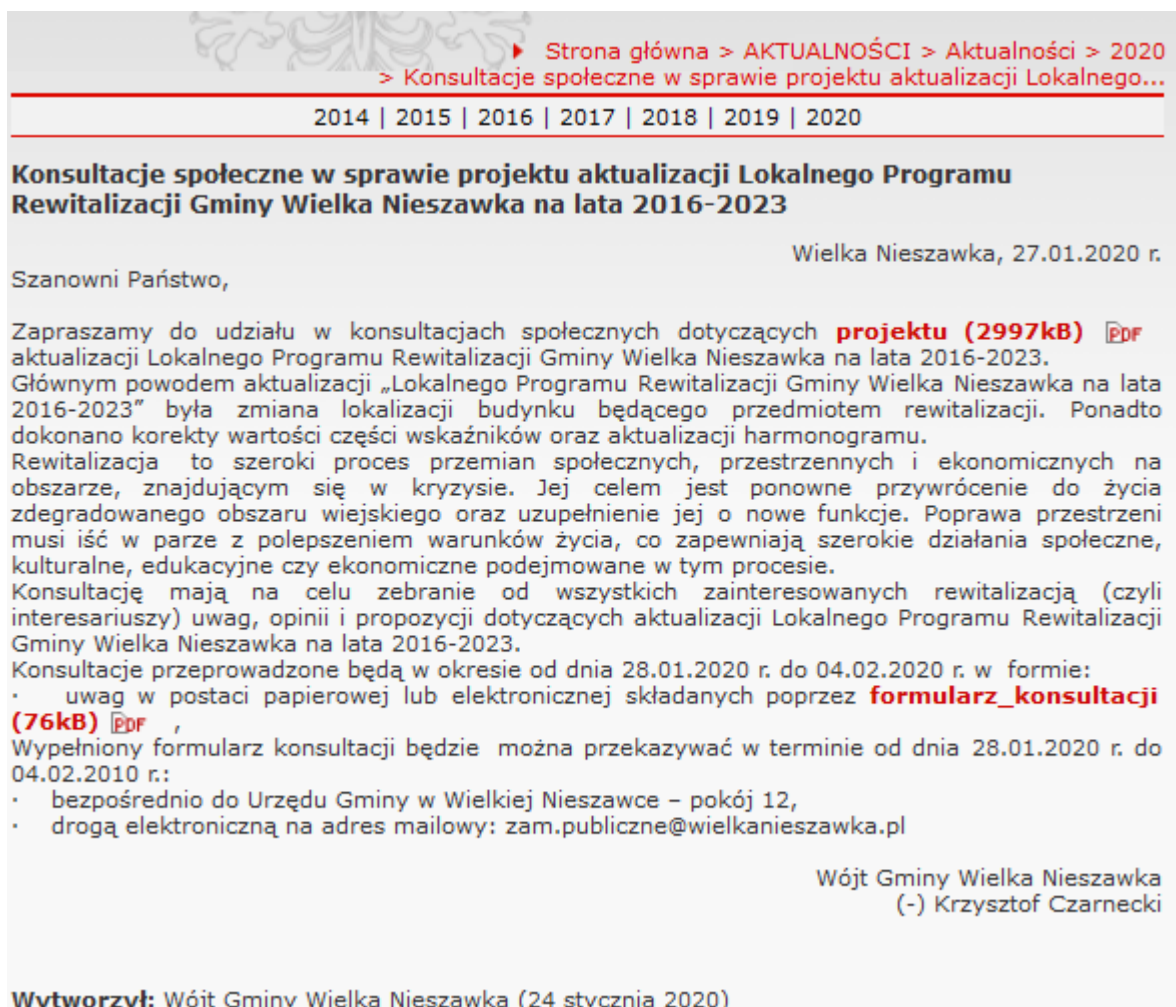
Źródło: Opracowanie własne

10.5. Konsultacje społeczne projektu aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji

Konsultacje społeczne projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji trwały od 28 stycznia do 4 lutego 2020 r. W tym czasie zbierane były uwagi do projektu programu rewitalizacji. Żaden z interesantów nie złożył uwag w postaci papierowej, natomiast odbywały się spotkania robocze podczas których zainteresowanym został udostępniany projekt budowlany zadania: „Przebudowa budynku przy ul. Leśnej 1 w Małej Nieszawce w ramach zadania: Modernizacja budynku przy ul. Leśnej 1 w Małej Nieszawce wraz

z infrastrukturą i zagospodarowaniem terenu w ramach rewitalizacji (LGD). Żaden z zainteresowanych nie złożył uwag do projektu budowlanego.

Zdjęcie 8. Informacja o konsultacjach społecznych projektu aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji

Strona główna > AKTUALNOŚCI > Aktualności > 2020
> Konsultacje społeczne w sprawie projektu aktualizacji Lokalnego...

2014 | 2015 | 2016 | 2017 | 2018 | 2019 | 2020

Konsultacje społeczne w sprawie projektu aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Wielka Nieszawka na lata 2016-2023

Wielka Nieszawka, 27.01.2020 r.

Szanowni Państwo,

Zapraszamy do udziału w konsultacjach społecznych dotyczących **projektu (2997kB)** [PDF](#) aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Wielka Nieszawka na lata 2016-2023. Głównym powodem aktualizacji „Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Wielka Nieszawka na lata 2016-2023” była zmiana lokalizacji budynku będącego przedmiotem rewitalizacji. Ponadto dokonano korekty wartości części wskaźników oraz aktualizacji harmonogramu.

Rewitalizacja to szeroki proces przemian społecznych, przestrzennych i ekonomicznych na obszarze, znajdującym się w kryzysie. Jej celem jest ponowne przywrócenie do życia zdegradowanego obszaru wiejskiego oraz uzupełnienie jej o nowe funkcje. Poprawa przestrzeni musi iść w parze z polepszeniem warunków życia, co zapewniają szerokie działania społeczne, kulturalne, edukacyjne czy ekonomiczne podejmowane w tym procesie.

Konsultację mają na celu zebranie od wszystkich zainteresowanych rewitalizacją (czyli interesariuszy) uwag, opinii i propozycji dotyczących aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Wielka Nieszawka na lata 2016-2023.

Konsultacje przeprowadzone będą w okresie od dnia 28.01.2020 r. do 04.02.2020 r. w formie:

- uwag w postaci papierowej lub elektronicznej składanych poprzez **formularz_konsultacji (76kB)** [PDF](#),

Wypełniony formularz konsultacji będzie można przekazywać w terminie od dnia 28.01.2020 r. do 04.02.2020 r.:

- bezpośrednio do Urzędu Gminy w Wielkiej Nieszawce – pokój 12,
- drogą elektroniczną na adres mailowy: zam.publiczne@wielkanieszawka.pl

Wójt Gminy Wielka Nieszawka
(-) Krzysztof Czarnecki

Wytworzył: Wójt Gminy Wielka Nieszawka (24 stycznia 2020)

10.6. Partycypacja społeczna na etapie wdrażania i monitorowania

Po podjęciu przez Radę Gminy uchwały w sprawie uchwalenia Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Wielka Nieszawka na lata 2016-2023 i pozytywnej ocenie programu przez Instytucję Zarządzającą Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2016-2020, rozpocznie się etap wdrażania programu i monitorowanie postępów. Etap ten potrwa do roku 2023 lub wcześniejszego zrealizowania programu.

Partycypacja społeczna będzie realizowana przede wszystkim za pośrednictwem Zespołu ds. Rewitalizacji, który zostanie powołany przez Wójta w terminie 3 miesięcy od uzyskania akceptacji przez LPR ze strony IZ RPO WK-P. W skład zespołu wejdą interesariusze rewitalizacji czyli przedstawiciele mieszkańców, przedsiębiorców i organizacji pozarządowych z terenu sołectwa Wielka Nieszawka, a także radni i sołtys z tego sołectwa oraz przedstawiciele Urzędu Gminy.

Zespół będzie organem opiniodawczo-doradczym dla Wójta. Jego zadaniem na etapie wdrażania i monitorowania będzie dostarczanie opinii i stanowisk, które mają pomóc w prawidłowym ukształtowaniu przebiegu procesu rewitalizacji. Na forum Zespołu prowadzone będą dyskusje na temat zaplanowanych w

programie rozwiązań, sposobu ich realizacji oraz ewaluacji rewitalizacji. Zespół stanowić będzie organizacyjny łącznik między organami Gminy a pozostałymi interesariuszami rewitalizacji, stanowiąc środek zapewnienia partycypacyjnego charakteru rewitalizacji.

Aby zapewnić i utrzymać zainteresowanie społeczeństwa rewitalizacją oraz zagwarantować wszystkim interesariuszom wiedzę i możliwość uczestniczenia w procesie rewitalizacji, przez cały okres wdrażania prowadzone będą także działania związane z promocją i informowaniem o realizacji poszczególnych projektów rewitalizacyjnych zawartych w programie oraz stanie wdrażania programu. W celu zapewnienia każdemu zainteresowanemu dostępu do tych informacji i możliwość zgłaszania uwag przewidywane są następujące formy konsultowania/informowania:

- Strona internetowa www.wielkanieszawka.pl
- Biuletyn Informacji Publicznej,
- Zebrania sołeckie,
- Promocja działań rewitalizacyjnych podczas lokalnych imprez, festynów czy koncertów,
- Rozmowy z przedstawicielami mieszkańców – radnymi i sołtysem.

Rozdział 11.

Szacunkowe ramy finansowe w odniesieniu do głównych i uzupełniających projektów/ przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Tabela 18. Główne projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa)	Termin realizacji projektu (rok)	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ⁶	Przedsięwzięcie (nr, nazwa)	Podmiot/y realizujący/e projekt	Szacowana wartość projektu (zł)	Poziom dofinansowania		Źródło finansowania				Działanie SZOOP RPO	Poddziałanie SZOOP RPO	Zintegrowane
							%	zł	Środki publiczne			Środki prywatne			
									EFS	EFRR	Inne				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1- Sołectwo Wielka Nieszawka	2021 - 2022	1. Społeczne Centrum edukacji i Integracji Lokalnej	S	1.1. Aktywizacja społeczna seniorów oraz osób uzależnionych od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej/ organizacje pozarządowe działające na terenie Gminy	50.000,00	85	42.500,00	42.500,00 zł	-	7.500,00 zł (środki własne JST)	-	11.1	-	2
2- Sołectwo Mała Nieszawka – poza obszarem rewitalizacji	2020-2021	2. Przebudowa budynku przy ul. Leśnej 1 w Małej Nieszawce w ramach zadania: Modernizacja budynku przy ul. Leśnej 1 w Małej Nieszawce wraz z infrastrukturą i zagospodarowaniem terenu w ramach rewitalizacji (LGD)	T	2.1. Przebudowa budynku przy ul. Leśnej 1 w Małej Nieszawce w ramach zadania: Modernizacja budynku przy ul. Leśnej 1 w Małej Nieszawce wraz z infrastrukturą i zagospodarowaniem terenu w ramach rewitalizacji (LGD)	Gmina Wielka Nieszawka	1 300 000,00 zł	95	1 235 000,00 zł zł	-	1 105 000 zł	130 000,00 zł (środki Budżetu Państwa) 65 000,00 zł (środki własne Wnioskodawcy)	-	7.1.	-	1

Źródło: Opracowanie na podstawie zgłoszonych fiszek projektowych

⁶ S – społeczny, G-gospodarczy, Ś – środowiskowy, PF – przestrzenno-funkcjonalny, T - techniczny

Rozdział 12.

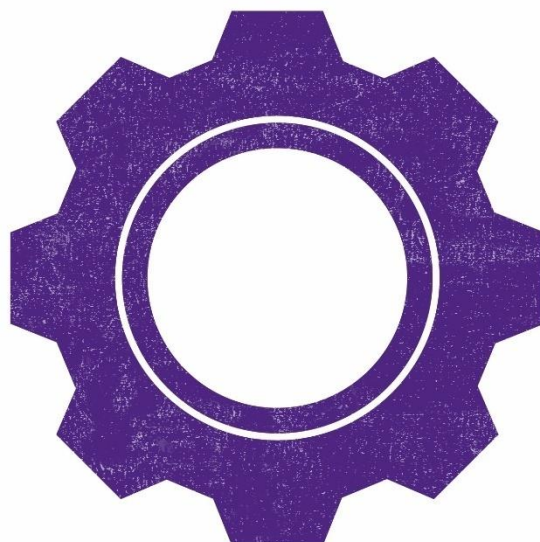
System zarządzania realizacją programu rewitalizacji

12.1. Podmioty uczestniczące w realizacji programu rewitalizacji i ich zadania

12.2. Sposób koordynacji działań podmiotów uczestniczących w programie rewitalizacji

12.3. System informacji i promocji

12.4. Ramowy harmonogram realizacji programu

Złożoność procesu rewitalizacyjnego wymaga właściwego zarządzania w celu uzyskania zamierzonych efektów rewitalizacji oraz odpowiadających im kierunków działań służących eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk.

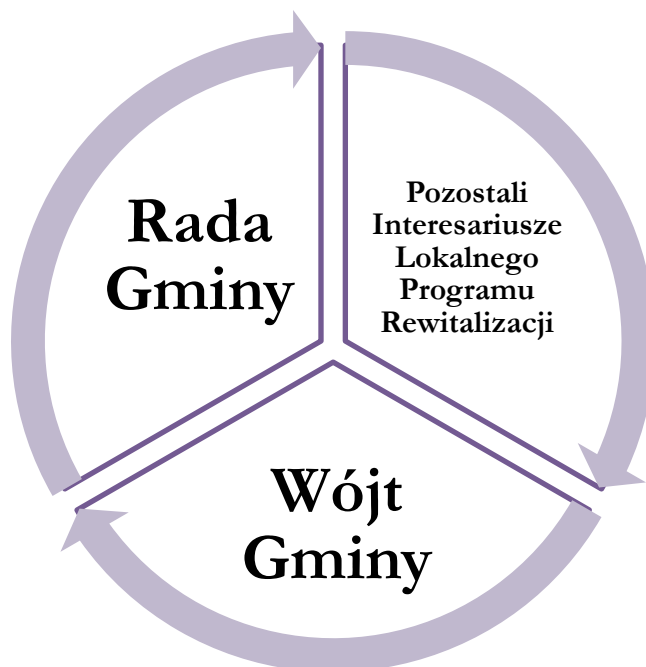
Wszelkie koszty związane z zarządzaniem programem będą pokrywane z budżetu gminy.

12.1. Podmioty uczestniczące w realizacji programu rewitalizacji i ich zadania

Jednym z kluczowych czynników sukcesu programu rewitalizacji jest sprawna koordynacja działań i sprawny przepływ informacji pomiędzy podmiotami zaangażowanymi w jego realizację. Istotą procesu rewitalizacji jest prowadzenie przez interesariuszy skoordynowanych działań na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki. Charakterystyka interesariuszy i mechanizmy partycypacyjne opisane zostały w rozdziale 10.

Głównymi podmiotami zaangażowanymi w proces przygotowania i wdrożenia programu są: Wójt Gminy, Rada Gminy i pozostali interesariusze programu rewitalizacji.

Schemat 10. Podmioty uczestniczące w realizacji programu rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 19. Najważniejsze zadania podmiotów uczestniczących w procesie przygotowania i wdrażania programu rewitalizacji

Podmiot	Zadania
Wójt	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Koordynowanie całego procesu rewitalizacji ▪ Prowadzenie analiz służących wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, sporządzeniu lub zmianie LPR, ocenie aktualności i stopnia jego realizacji ▪ Prowadzenie konsultacji społecznych ▪ Ogłaszanie informacji o podjęciu uchwały w sprawie uchwalenia LPR
Rada Gminy	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zatwierdzenie i uchwalenie LPR ▪ Wprowadzenie przedsięwzięć rewitalizacyjnych zawartych w LPR, służących realizacji zadań własnych gminy, do załącznika do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej gminy ▪ Uchwalanie zmian LPR ▪ Podjęcie uchwały o uchyleniu LPR w całości lub w części w przypadku stwierdzenia osiągnięcia celów rewitalizacji w nim zawartych, przed 31 grudnia 2023 r.

Źródło: Opracowanie własne

12.2. Sposób koordynacji działań podmiotów uczestniczących w programie rewitalizacji

Ponieważ koordynatorem całego procesu rewitalizacji gminy Wielka Nieszawka będzie Urząd Gminy, który jako instytucja samorządowa posiada odpowiedni potencjał organizacyjny oraz doświadczenie niezbędne do realizacji tego zadania, Wójt Gminy Wielka Nieszawka wyznaczy pracownika odpowiedzialnego za wsparcie wszystkich powyższych organów w realizacji ich zadań.

Tabela 20. Najważniejsze zadania podmiotu koordynującego działania w programie rewitalizacji

Podmiot	Zadania
Koordinator – pracownik Urzędu Gminy	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Współpraca ze wszystkimi podmiotami zaangażowanymi w realizację programu, ▪ Koordynowanie działań projektowych wymagających jednoczesnego zaangażowania jednostek i spółek gminy oraz strony społecznej, ▪ Składanie wniosków i pozyskiwanie środków zewnętrznych na ich realizację, ▪ Ocena projektów zgłoszonych do realizacji na obszarze objętym rewitalizacją pod kątem osiągnięcia celów programu, ▪ Przygotowywanie projektów aktualizacji programu, w tym w szczególności wykazu projektów, ▪ Promocja programu, ▪ Organizacja i wdrażanie systemu monitorowania rzeczowego i finansowego dla programu, ▪ Dokonywanie okresowych przeglądów realizacji projektów, ▪ Sporządzanie raportów okresowych oraz raportu końcowego z realizacji programu, ▪ Współpraca z innymi referatami Urzędu Gminy w zakresie realizacji programu.

Źródło: Opracowanie własne

Wdrażanie Lokalnego Programu Rewitalizacji wymaga zaangażowania lokalnych partnerów z sektora: publicznego, społecznego i gospodarczego. W terminie 3 miesięcy od uzyskania akceptacji przez LPR ze strony IZ RPO WK-P, Wójt powoła Zespół ds. rewitalizacji, w skład którego wejdą interesariusze rewitalizacji czyli przedstawiciele mieszkańców, przedsiębiorców i organizacji pozarządowych z terenu

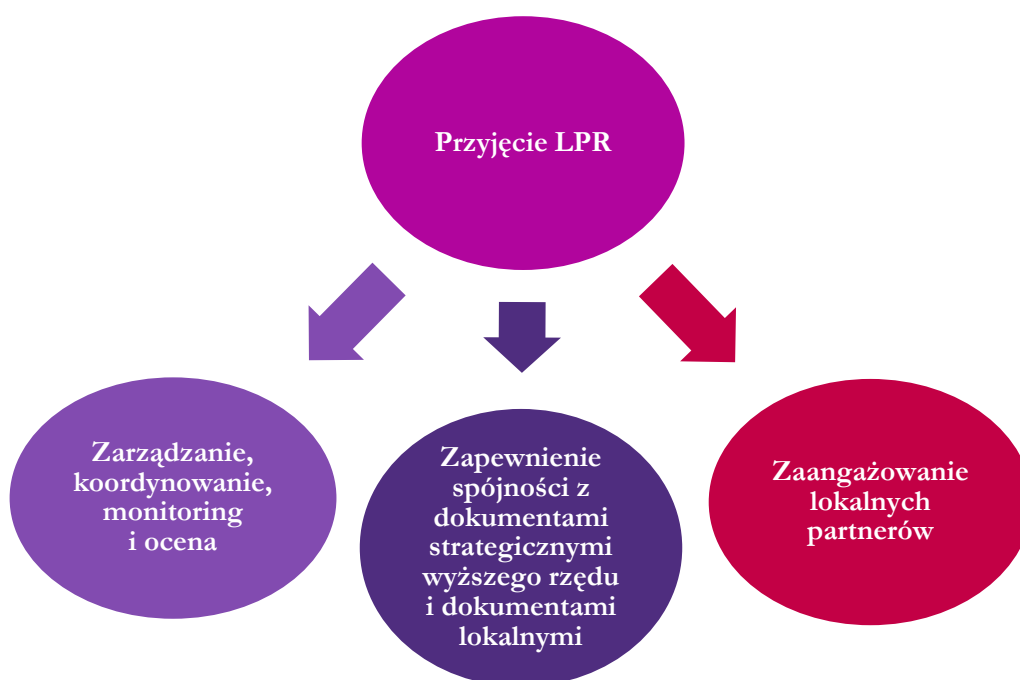
sołectwa Wielka Nieszawka, a także radni i sołtys z tego sołectwa oraz przedstawiciele Urzędu Gminy. Zespół będzie pełnił funkcję opiniodawczo-doradczą.

Realizacja niniejszego programu wiąże się z udziałem podmiotu zarządzającego i koordynującego poszczególne działania (pracownika Urzędu Gminy) także w procesie monitoringu i oceny programu (przede wszystkim zapewnienie zgodności z harmonogramem realizacji programu rewitalizacji).

Głównym zadaniem wszystkich podmiotów zaangażowanych w proces rewitalizacji jest ukierunkowanie, kontrolowanie i ocena z punktu widzenia zapewnienia pełnej spójności z dokumentami strategicznymi. Jest to wyjątkowo istotne z uwagi na znaczenie realizacji programu dla sprawnej implementacji pozostałych instrumentów rozwoju gminy, a także np. dla możliwości pozyskiwania środków z funduszy strukturalnych, itp.

System wdrażania programu rewitalizacji został przedstawiony na poniższym schemacie.

Schemat 11. System wdrażania programu rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne

12.3. System informacji i promocji

Partycypacja społeczności lokalnej (szczegółowo opisana w rozdziale 10) na każdym etapie powstawania i realizacji programu rewitalizacji odgrywa niezmiernie istotną rolę, dostarczając najbardziej rzetelnych informacji na temat problemów, potrzeb oraz potencjalów danego obszaru, które nie są możliwe do uzyskania na podstawie jedynie analizy danych statystycznych. Zaangażowanie na każdym etapie interesariuszy zainteresowanych udziałem w programie (m.in. organizacji pozarządowych, stowarzyszeń, przedsiębiorców, spółdzielni, mieszkańców gminy Wielka Nieszawka) umożliwi im aktywny udział w planowaniu i wdrażaniu zmian społecznych, gospodarczych i infrastrukturalnych zgodnie z ich potrzebami i interesami. Dlatego też niezbędne jest umożliwienie wymiany informacji i dyskusji o kształcie, jaki powinna przybrać rewitalizacja za pomocą różnorodnych instrumentów promocyjnych i informacyjnych.

Działania informacyjne i promocyjne są nierozdzielnie związane z mechanizmami włączenia interesariuszy w proces rewitalizacji. Aby udział lokalnej społeczności w tworzeniu i wdrażaniu programu przyniósł spodziewane efekty, konieczne jest prowadzenie szeregu działań, skupiających się przede wszystkim na:

- Organizacji zebrań z mieszkańcami zwłaszcza obszarów rewitalizowanych oraz partnerami społecznymi i gospodarczymi, które stanowią forum wymiany informacji i pomysłów na działania rewitalizacyjne,
- Publikowaniu ogłoszeń zamieszczanych na tablicach ogłoszeń,
- Wykorzystaniu możliwości kontaktu elektronicznego w postaci publikacji na stronach internetowych.

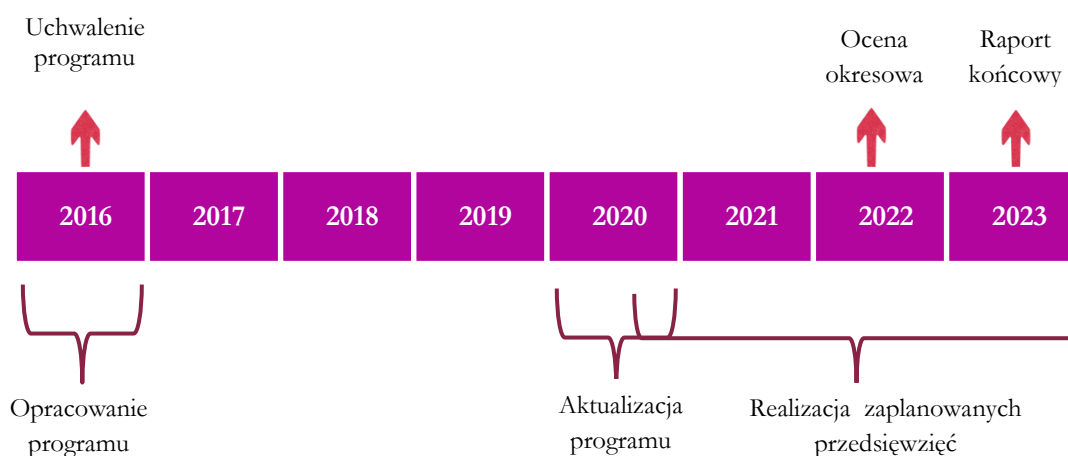
Dzięki tak zorganizowanej informacji i promocji społeczność lokalna zyska możliwość aktywnego udziału w tworzeniu wizji obszaru zdegradowanego po rewitalizacji, współdecydowania o kształcie zmian oraz kontroli społecznej nad procesem realizacji programu.

Wszelkie formy partycypacji społecznej, w połączeniu z formami informacji i promocji, mają na celu pobudzenie i aktywizację społeczności na rzecz rozwoju lokalnego z wykorzystaniem posiadanej wiedzy i doświadczenia wszystkich interesariuszy, tak aby wszelkie podejmowane działania prowadziły do urzeczywistnienia wizji obszaru po rewitalizacji.

12.4. Ramowy harmonogram realizacji programu

Ramowy harmonogram realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Wielka Nieszawka na lata 2016-2023 obejmuje okres od 2016 r. kiedy zostały rozpoczęte prace nad programem do końca 2023 r., czyli do planowanego zakończenia realizacji projektów wynikających z programu.

Schemat 12. Ramowy harmonogram realizacji programu

Źródło: Opracowanie własne.

Szczegółowe informacje na temat realizacji programu wynikają z rozdziału 11. *Szacunkowe ramy finansowe w odniesieniu do głównych i uzupełniających projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych.*

Rozdział 13.

System monitoringu, oceny skuteczności działań i system wprowadzania zmian

13.1. System monitoringu i oceny skuteczności działań

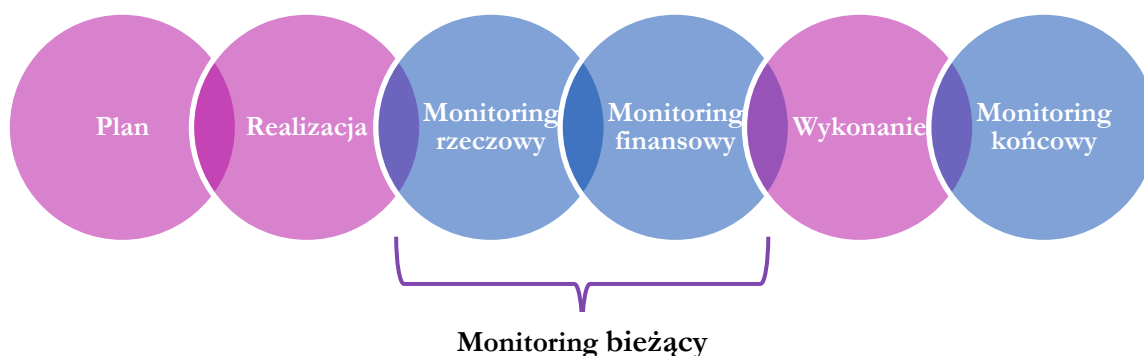
13.2. System wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu

13.1. System monitoringu i oceny skuteczności działań

Monitorowanie postępów realizacji oparte będzie na stałym pozyskiwaniu i analizowaniu danych dotyczących realizacji poszczególnych projektów. Bieżąca i systematyczna analiza danych ilościowych i jakościowych osiąganych w trakcie realizacji projektu i porównanie ich z zaplanowanymi w programie, pozwoli na wykrycie rozbieżności oraz umożliwi odpowiednio wczesną korektę możliwych do przewidzenia komplikacji. Zastosowane będą dwie formy monitoringu: monitorowanie postępu prac oraz monitorowanie środków finansowych projektu.

Schemat 13. Formy monitoringu

Źródło: Opracowanie własne

Monitoring rzeczowy obejmuje proces realizacji i polegać będzie przede wszystkim na bieżącej kontroli zakresu merytorycznego prowadzonych działań oraz harmonogramu wdrażania projektu na podstawie pomiarów osiągnięcia założonych rezultatów oraz wskaźników realizacji i ich analizy, a także weryfikacji przedmiotowej zgodności z założeniami LPR.

Monitoring finansowy obejmuje zarządzanie środkami przyznanymi na realizację programu i jest podstawą oceny sprawności ich wydatkowania. Polegać będzie na bieżącej kontroli finansowych aspektów inwestycji: przepływów gotówkowych i poziomu wykorzystania funduszy w poszczególnych kategoriach budżetowych, weryfikacji kwalifikowalności kosztów oraz gromadzeniu informacji o źródłach finansowania programu i stopniu wykorzystania dotacji. Istotnym elementem będzie również kontrola wykonania wzajemnych rozliczeń i zobowiązań z podwykonawcami, ewentualnymi partnerami, uczestnikami projektu i pracownikami oraz weryfikacja finansowej zgodności z założeniami programu.

Monitoring osiągnięcia celów rewitalizacji będzie polegał na monitorowaniu czy założone cele rewitalizacji są osiągane tzn. czy problemy będące podstawą wyznaczenia obszaru rewitalizacji ulegają zmniejszeniu lub rozwiązaniu. W tym celu zgodnie z „Zasadami programowania..” raz na 2 lata Gmina będzie przekazywała do IZ RPO sprawozdanie zawierające informacje o zmianie stanu kryzysowego, na podstawie którego wskazano obszar rewitalizacji (w tym informacje o wskaźnikach będących podstawą wyznaczenia obszaru zdegradowanego). Sprawozdanie będzie określać zarówno bazowe, jak i aktualne wartości wskaźników/kryteriów wyznaczających obszar rewitalizacji oraz porównanie ich z założonymi wartościami poszczególnych wskaźników, planowanych do osiągnięcia na koniec realizacji procesu rewitalizacji, określonych w niniejszym programie w rozdziale 7, w tabeli 12 „Wskaźniki dla celów rewitalizacji”.

Dane do przygotowywania sprawozdania będą pozyskiwane z odpowiednich referatów Urzędu Gminy i jednostek organizacyjnych Gminy, a także z Powiatowego Urzędu Pracy w Toruniu oraz Komisariatu Policji Toruń Podgórz i Głównego Urzędu Statystycznego. Przygotowywane będą również dla IZ RPO sprawozdania półroczne dotyczące osiągniętych wskaźników produktu i rezultatu z SZOOP RPO WK-P w odniesieniu do realizowanych projektów. Dane do przygotowywania tych sprawozdań będą pozyskiwane z dokumentacji dotyczącej danego projektu. Podmiotem odpowiedzialnym za monitorowanie osiągania celów będzie wyznaczony pracownik Urzędu Gminy. Jego zadaniem będzie zdawanie Wójtowi Gminy corocznych raportów z realizacji programu rewitalizacji. Będą one składane na koniec pierwszego kwartału następującego po danym roku kalendarzowym, za który jest sporządzany raport. Taki raport będzie zawierał informacje o zadaniach zaplanowanych na dany rok, które udało się zrealizować, o trudnościach i problemach jakie wystąpiły podczas wdrażania programu wraz z propozycją ich uniknięcia w przyszłości, plan działań na kolejny rok, aktualne wartości wskaźników celu rewitalizacji oraz fakultatywnie propozycje zmian programu. Dane do przygotowywania raportu będą pozyskiwane z odpowiednich referatów Urzędu Gminy i jednostek organizacyjnych Gminy, a także z Powiatowego Urzędu Pracy w Toruniu oraz Komisariatu Policji Toruń Podgórz i Głównego Urzędu Statystycznego. W sytuacji gdy z 2 kolejnych raportów będzie wynikało, że sytuacja na obszarze rewitalizacji nie ulega poprawie (nie poprawiają się wartości badanych wskaźników), podjęte zostaną odpowiednie działania celem wprowadzenia stosownych zmian w programie rewitalizacji. Propozycję zmian w programie rewitalizacji przygotuje pracownik urzędu Gminy po konsultacjach i zaopiniowaniu przez Zespół ds. rewitalizacji. Następnie zostaną przeprowadzone konsultacje społeczne zmian programu ze wszystkimi grupami interesariuszy. Zmieniony program w wersji po konsultacjach zostanie przedłożony Radzie Gminy Wielka Nieszawka celem uchwalenia.

13.2. Monitorowanie osiągnięcia założonych celów rewitalizacji

Prowadzenie monitoringu LPR w całym okresie jego wdrażania jest niezbędne do sprawdzenia, czy uda się osiągnąć założone w nim cele. Monitoring umożliwi ocenę czy LPR jest wdrażany w sposób prawidłowy, a jego realizacja przebiega zgodnie z przyjętymi założeniami. Jest on niezbędny do zapewnienia prawidłowego wydatkowania środków publicznych i odpowiedniego reagowania na zmieniające się realia społeczno-gospodarcze.

Za monitoring będzie odpowiedzialny Koordynator – pracownik Urzędu Gminy. W ramach monitoringu Koordynator będzie zbierać i analizować informacje na temat stanu realizacji LPR. Celem tych działań będzie uzyskanie informacji zwrotnych na temat skuteczności i efektywności wdrażania Programu oraz ocena zgodności realizowanych operacji z przyjętymi założeniami i celami.

Osoba odpowiedzialna za monitorowanie osiągnięcia założonych celów rewitalizacji będzie musiała odpowiedzieć na następujące pytania:

- Które zadania za rok poprzedni zostały zrealizowane zgodnie z harmonogramem?
- Które zadania za rok poprzedni nie zostały zrealizowane, wraz z podaniem przyczyn opóźnienia realizacji bądź przyczynami nie rozpoczęcia realizacji?
- Czy istnieją nowe zadania do umieszczenia w programie rewitalizacji?
- Czy są ewentualne zmiany w realizacji zadań przewidzianych do realizacji w późniejszym okresie?

W sytuacji, gdy okaże się, że realizacji projektów wynikających z programu rewitalizacji nie wpłynęła na rozwiązanie problemów zdiagnozowanych na obszarze rewitalizacji, Koordynator podejmie w porozumieniu z władzami Gminy działania mające na celu poprawę efektywności procesu rewitalizacji.

13.3. System wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu

Ze względu na cel i charakter Lokalny Program Rewitalizacji ma formułę otwartą, tzn. że w przypadku zmiany wymogów prawnych, pojawiania się nowych problemów oraz wykreowania nowych projektów – będzie on aktualizowany. Projekty odpowiadające na zidentyfikowane problemy będą systematycznie przygotowywane w całym okresie wdrożeniowym.

Sytuacje, w których konieczna może być zmiana programu to m.in.:

- Zmiana aktualnych warunków sytuacji społeczno-gospodarczej gminy,
- Nowo zidentyfikowane potrzeby i oczekiwania mieszkańców obszarów kryzysowych,
- Wzrost bądź spadek poziomu zaangażowania podmiotów lokalnych w planowane działania,
- Konieczność dostosowania działań do możliwości budżetu gminy oraz dostępności środków zewnętrznych.

W przypadku stwierdzenia, że LPR wymaga zmiany, Wójt występuje do Rady Gminy z wnioskiem o jego zmianę. Zmiana programu następuje w trybie, w jakim został on uchwalony.

Rozdział 14.

Wykaz niezbędnych zmian, ocen i opinii

14.1. Opinia Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska

14.2. Opinia Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego

14.1. Opinia Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska

Na podstawie art. 48, art. 57 i art.58 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. 2019 r. poz. 630 ze zm.), Gmina Wielka Nieszawka, zwróciła się do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy o odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla aktualizacji dokumentu pn.: „Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Wielka Nieszawka na lata 2016-2023”.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy pismem z dnia 05.02.2020 r. – znak: WOO.410.18.2020.AT w sprawie uzgodnienia odstąpienia od przeprowadzenia Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko dla projektu aktualizacji „Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Wielka Nieszawka na lata 2016-2023” przedstawił stanowisko w przedmiotowej sprawie. W opinii Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, wyżej wymieniony projekt nie powoduje znaczącego oddziaływania na środowisko oraz nie wymaga przeprowadzenia Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko.

14.2. Opinia Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego

Na podstawie art. 48, art. 57 i art.58 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. 2019 r. poz. 630 ze zm.), Gmina Wielka Nieszawka, zwróciła się do Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Bydgoszczy o odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla aktualizacji dokumentu pn.: „Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Wielka Nieszawka na lata 2016-2023”.

Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Bydgoszczy pismem z dnia 30.01.2020 r. – znak: NNZ.9022.1.25.2020 w sprawie uzgodnienia odstąpienia od przeprowadzenia Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko dla projektu aktualizacji „Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Wielka Nieszawka na lata 2016-2023” przedstawił stanowisko w przedmiotowej sprawie. W opinii Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Bydgoszczy, przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko nie jest konieczne.

Załączniki

1. Wzór formularza konsultacji społecznych (1)
2. Wzór formularza konsultacji społecznych (2)

Załącznik nr 1. Wzór formularza konsultacji społecznych (1)

FORMULARZ KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

dotyczących wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie

Gminy Wielka Nieszawka

Gmina Wielka Nieszawka, dnia .....2016 r.

CZĘŚĆ I - DANE UCZESTNIKA KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

Imię i nazwisko: .....

Nazwa organizacji: .....

Adres korespondencyjny: .....

Telefon/ e-mail: .....

CZĘŚĆ II - UWAGI DO DIAGNOZY:

LP.	CZĘŚĆ DOKUMENTU, KTÓREGO DOTYCZY UWAGA (ROZDZIAŁ, PARAGRAF, USTĘP, PUNKT)	TREŚĆ PROPONOWANEJ UWAGI	UZASADNIENIE

Wyrażam zgodę na gromadzenie, przetwarzanie i przekazywanie moich danych osobowych, zbieranych w celu przeprowadzenia konsultacji społecznych dotyczących projektu programu współpracy zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (RODO).

.....

czytelny podpis

Załącznik nr 1. Wzór formularza konsultacji społecznych (2)

FORMULARZ KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

dotyczących projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Wielka Nieszawka na lata 2016-2023

Gmina Wielka Nieszawka, dnia .....2020 r.

CZĘŚĆ I - DANE UCZESTNIKA KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

Imię i nazwisko: .....

Nazwa organizacji: .....

Adres korespondencyjny: .....

Telefon/ e-mail: .....

CZĘŚĆ II - UWAGI DO PROJEKTU:

LP.	CZĘŚĆ DOKUMENTU, KTÓREGO DOTYCZY UWAGA (ROZDZIAŁ, PARAGRAF, USTĘP, PUNKT)	TREŚĆ PROPONOWANEJ UWAGI	UZASADNIENIE

Wyrażam zgodę na gromadzenie, przetwarzanie i przekazywanie moich danych osobowych, zbieranych w celu przeprowadzenia konsultacji społecznych dotyczących projektu programu współpracy zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (RODO).

.....

czytelny podpis

Spis tabel

Tabela 1. Wyniki egzaminu szóstoklasisty w szkołach gminy Wielka Nieszawka z lat 2013-2015	18
Tabela 2. Wyniki egzaminu gimnazjalnego z ostatnich 3 lat.....	18
Tabela 3. Liczba ludności gminy Wielka Nieszawka w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w 2015 w podziale na sołectwa.....	24
Tabela 4. Liczba bezrobotnych w Gminie Wielka Nieszawka w 2015 r. w podziale na sołectwa .	25
Tabela 5. Liczba osób/gospodarstw domowych korzystającej z pomocy społecznej w 2015 r. w poszczególnych sołectwach gminy	26
Tabela 6. Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2015 r. w poszczególnych sołectwach gminy.....	29
Tabela 7. Dostępność infrastruktury społecznej	29
Tabela 8. Powierzchnia i ludność obszaru zdegradowanego na terenie gminy Wielka Nieszawka	30
Tabela 9. Powierzchnia i ludność obszaru rewitalizacji na terenie gminy Wielka Nieszawka.....	32
Tabela 10. Kwota udzielonych świadczeń pomocy społecznej w Gminie w 2014 roku	38
Tabela 11. Stopień skanalizowania Gminy Wielka Nieszawka na koniec 2014 roku	42
Tabela 12. Wskaźniki dla celów rewitalizacji.....	47
Tabela 13. Główne projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne	50
Tabela 14. Koncepcja zintegrowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych	56
Tabela 15. Lista projektów zrealizowanych przez Gminę Wielka Nieszawka.....	62
Tabela 16. Formy konsultacji społecznych wykorzystane na etapie diagnozowania.....	67
Tabela 17. Formy konsultacji społecznych wykorzystane w procesie przygotowania programu na etapie programowania.....	70
Tabela 18. Główne projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe.....	75
Tabela 19. Najważniejsze zadania podmiotów uczestniczących w procesie przygotowania i wdrażania programu rewitalizacji.....	78
Tabela 20. Najważniejsze zadania podmiotu koordynującego działania w programie rewitalizacji	78

Spis wykresów

Wykres 1. Liczba ludności w Gminie Wielka Nieszawka.....	17
Wykres 2. Liczba podmiotów gospodarczych osób fizycznych na tle liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym na terenie gminy Wielka Nieszawka w 2015 r.....	19
Wykres 3. Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze.....	25
Wykres 4. Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze	26
Wykres 5. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze	27
Wykres 6. Struktura wiekowa ludności w Wielkiej Nieszawce w 2015 r.....	36
Wykres 7. Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym w 2015 r.	37
Wykres 8. Liczba osób korzystający z pomocy społecznej w Wielkiej Nieszawce w 2015 r.	37

Spis schematów

Schemat 1. Proces rewitalizacji.....	6
Schemat 2. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na obszarze gminy Wielka Nieszawka.....	8
Schemat 3. Powiązania z dokumentami strategicznymi i planistycznymi	11
Schemat 4. Cel rewitalizacji dla podobszaru rewitalizacji – sołectwo Wielka Nieszawka	34
Schemat 5. Cel, kierunki działań i przedsięwzięcia.....	46
Schemat 6. Projekt zintegrowany.....	60
Schemat 7. Stopień zaangażowania interesariuszy w partycypację społeczną.....	65
Schemat 8. Interesariusze rewitalizacji	65
Schemat 9. Formy konsultacji społecznych.....	66
Schemat 10. Podmioty uczestniczące w realizacji programu rewitalizacji.....	77
Schemat 11. System wdrażania programu rewitalizacji.....	79
Schemat 12. Ramowy harmonogram realizacji programu	80
Schemat 13. Formy monitoringu	82

Spis map

Mapa 1. Położenie Gminy Wielka Nieszawka na tle powiatu toruńskiego	16
Mapa 2. Podział administracyjny Gminy Wielka Nieszawka na sołectwa	23
Mapa 3. Mapa obszaru zdegradowanego w gminie Wielka Nieszawka.....	30
Mapa 4. Mapa obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w gminie Wielka Nieszawka	33

Spis zdjęć

Zdjęcie 1. Centrum Sportu i Rekreacji „Olender”.....	39
Zdjęcie 2. Budynek zlokalizowany przy ulicy Leśnej 1 w Małej Nieszawce.....	40
Zdjęcie 3. Olęderski Park Etnograficzny	41
Zdjęcie 4. Informacje o konsultacjach społecznych diagnozy obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	69
Zdjęcie 5. Informacja w prasie „Nowości” na temat konsultacji społecznych dotyczących opracowania programu rewitalizacji	69
Zdjęcie 6. Informacje o konsultacjach społecznych projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji	71
Zdjęcie 7. Konsultacje społeczne – spotkania	71
Zdjęcie 8. Informacja o konsultacjach społecznych projektu aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji.....	72